

Fra eliteforbrug til masseforbrug

***Interessen for kultur
1964-1993***

Torben Fridberg

København 1997
Socialforskningsinstituttet
97:16

Fra eliteforbrug til masseforbrug. Interessen for kultur 1964-1993

Rapporten er udarbejdet af international forskningskonsulent mag.scient.soc. Torben Fridberg.
Sekretærarbejdet er udført af forskningssekretær Lotte Renér.

ISSN 1396-1810

ISBN 87-7487-573-6

Sats og tilrettelæggelse: Kirsten Bjørneboe efter principiayout af Bysted A/S

Omslagstegning: Kirsten Prange

Oplag: 1.000

Trykkeri: Holbæk Center-Tryk A/S

Socialforskningsinstituttet

Herluf Trolles Gade 11

1052 K

Tlf. 33 48 08 00

Fax 33 48 08 33

Socialforskningsinstituttets publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver Socialforskningsinstituttets publikationer, bedes sendt til instituttet.

Forord

Data fra Socialforskningsinstituttets kultur- og fritidsundersøgelser fra henholdsvis 1964, 1975, 1987 og 1993 viser et øget besøg i teatret, til koncerter, på museer og kunststillinger mv.

Formålet med denne rapport er at belyse, i hvilken udstrækning de sidste årtiers store udbygning af mulighederne for at benytte de kulturelle tilbud har medført, at tilbuddene er nået ud til større og bredere grupper i befolkningen. Endvidere belyses, i hvilken udstrækning det øgede kulturforbrug skyldes, at befolkningen har fået en bedre uddannelsesmæssig baggrund, eller om også andre forhold har haft betydning for denne udvikling.

Undersøgelsen er gennemført på opfordring af Kulturministeriets kulturpolitiske sekretariat, og Kulturministeriet har finansieret undersøgelsen.

Rapporten er udarbejdet af international forskningskonsulent mag.scient. soc. Torben Fridberg. Stud.polit. Las Olsen har udført en stor del af edb-arbejdet i forbindelse med de statistiske analyser. Også stud.polit. Lars Peter Christensen har bidraget til disse. Statistisk konsulent Peter Christian Linde har rådgivet vedrørende de statistiske analyser samt udarbejdet vægte, som opregner de fire undersøgelsers resultater til befolkningstal.

København, juli 1997

Jørgen Søndergaard

Indhold

Kapitel 1

Sammenfatning	7
1.1. Kultur- og fritidsaktiviteter 1964-1993	7
1.2. Aktivitetsmønstre	9
1.3. Uligheder 1964-1993	11
1.4. Aktive og passive	14

Kapitel 2

Aktivitetsmønstre	19
2.1. Problemstilling	19
2.2. Sammenhænge mellem interesser	23
2.3. Dimensioner i kulturinteresser	25
2.4. Udviklingen siden 1964	42
2.5. Uligheder 1964-1993	52

Kapitel 3

Aktive og passive	63
3.1. Problemstilling	63

Kapitel 4

Antal aktive	73
4.1. Beregningsgrundlaget	73
4.2. Antal aktive	74

Bilag 1

Datamaterialet	79
Kultur- og fritidsundersøgelserne	79

Litteratur	83
-------------------------	-----------

Socialforskningsinstituttets udgivelser om levevilkår, fritid og tidsanvendelse	85
--	-----------

Socialforskningsinstituttets udgivelser siden 1.1.1996	91
---	-----------

Sammenfatning

1.1.

Kultur- og fritidsaktiviteter 1964-1993

Denne rapport har to formål. For det første skal det belyses, hvorvidt det er de samme mennesker, som bruger forskellige kultur- og fritidssektorer, eller om hver kultursektor tiltrækker sit udsnit af befolkningen, samt om disse forhold har ændret sig over tid. For det andet indeholder rapporten en oversigt over det antal personer, der mindst én gang årligt eller halvårligt havde benyttet sig af de egentlige kulturelle tilbud, så vidt som dette kan beregnes på grundlag af de stikprøver af den danske befolkning, der er indgået i Socialforskningsinstituttets kultur- og fritidsundersøgelser. Disse undersøgelser er blevet gennemført henholdsvis 1964, 1975, 1987 og sidst i december 1993.

Af Socialforskningsinstituttets undersøgelse af befolkningens kultur- og fritidsaktiviteter i 1987 (Fridberg, 1989) fremgik det, at selv om der var forskel på udviklingen i aktivitetsniveauet på de forskellige områder siden midten af 1960'erne, var det generelle indtryk, at stadig større andele af befolkningen stadig mere flittigt benyttede sig af de mange tilbud og muligheder. Det hang til dels sammen med, at muligheder og tilbud gennem hele perioden var blevet udbygget. En stor del af kulturpolitikken har netop haft som målsætning at decentralisere og regionalisere tilbuddene, så stadig større dele af befolkningen fik mulighed for at benytte sig af tilbuddene. Samtidig har befolkningen generelt fået et større overskud til at benytte sig af disse muligheder. Et større overskud i form af bedre uddannelse, bedre kommunikations- og transportmuligheder, bedre helbred især i de ældre årgange og bedre økonomiske muligheder for de fleste.

Instituttets 1993-undersøgelse viste, at mange af disse tendenser fortsat har gjort sig gældende i perioden efter 1987 (Fridberg, 1994); men tendensen til øget deltagelse på næsten alle områder

er ophørt som en generel tendens. Det er blevet tydeligt, at de nye visuelle mediers fremmarch i hjemmet først og fremmest går ud over interessen for de trykte medier.

Der har imidlertid fortsat været en vækst i befolkningens interesse for mange af de egentlige kulturelle aktiviteter, dvs. kulturaktiviteter som traditionelt er blevet betegnet som finkultur. Der kan observeres stigninger i andelene, der har været til klassiske koncerter, har været til opera og til andre musikarrangementer, i andelene, der går på kunstudstillinger, og i andelene, der går på museer. Interessen for at se skuespil på teatret har tilsyneladende været stagnerende; men tager man besøget til sceneforestillinger i mere bred forstand, har der fortsat været en vækst siden 1987. Også væksten i besøget på bibliotekerne er ophørt, men besøget ligger fortsat på et meget højt niveau. Det samlede indtryk er således, at der stadig er store andele af befolkningen og på nogle områder stigende andele, der er interesseret i forskellige kulturelle fritidsaktiviteter, og som benytter sig af de mange tilbud og muligheder. Men samtidig er det klart, at en udvikling er i gang, hvor en del af interessen for de trykte medier bliver flyttet til de nye visuelle medier. En udvikling som især er tydelig blandt de yngre årgange.

Det er ligeledes klart fremgået af undersøgelserne, at de traditionelt stærke sammenhænge mellem uddannelse og de kulturelle fritidsaktiviteter fortsat gør sig gældende, og at befolkningens generelt højere uddannelsesniveau kan forklare en del af den samlede vækst i aktivitetsniveauet for de kulturelle fritidsaktiviteter. Også de traditionelle store forskelle mellem aktivitetsniveauet i hovedstaden, i byer og på landet gør sig fortsat gældende, selv om det også er tydeligt, at der har fundet en betydelig udjævning sted mellem by og land og mellem forskellige egne af landet.

På denne baggrund er spørgsmålet blevet rejst, om den formidlingsindsats, som dansk kulturpolitik har prioriteret, i tilstrækkelig udstrækning har formået at ændre den sociale differentiering i udnyttelsen af de kulturelle tilbud, som det offentlige er med-

ansvarlig eller hovedansvarlig for at stille til rådighed for den danske befolkning.

Det er således de vedvarende sociale skævheder i kulturforbruget, som undersøgelserne af befolkningens kultur- og fritidsaktiviteter har kunnet påvise, der i denne rapport skal søges kvalificeret. Spørgsmålene, der melder sig, er, i hvilken udstrækning det fortsat først og fremmest er en lille veluddannet og velsitueret elite i befolkningen, der har glæde af de kulturelle tilbud, eller om de sidste årtiers udbygning af mulighederne har medført, at større grupper i befolkningen benytter sig af tilbuddene? Er baggrunden for, at større andele benytter sig af tilbuddene, i så fald alene, at en større andel af befolkningen har fået en bedre uddannelsesbaggrund for at benytte sig af dem? Er der fortsat store andele af befolkningen, som kan siges slet ikke at benytte sig af nogen af tilbuddene, og hvorledes kan disse grupper beskrives?

For at belyse, i hvilken udstrækning det er en lille aktiv elite, der benytter sig af de forskellige muligheder for kultur- og fritidsaktiviteter, er det først undersøgt, om det overhovedet er de samme mennesker, der benytter sig af de forskellige tilbud, eller om man kan skelne mellem forskellige dimensioner i befolkningens kultur- og fritidsinteresser. I næste omgang er det belyst, i hvilken udstrækning væksten i aktivitetsniveauet, som undersøgelserne har kunnet påvise siden 1964, hænger sammen med, at befolkningens uddannelsesmæssige baggrund er blevet højere. Endelig bliver det belyst, hvor store andele af befolkningen der overhovedet benytter sig af en enkelt eller enkelte af mulighederne, hvor store andele der slet ikke benytter sig af nogen af tilbuddene, samt hvor store andele der til gengæld kan siges at udnytte mange – eller et bredt udsnit – af tilbuddene.

1.2.

Aktivitetsmønstre

For at belyse, om der findes forskellige grupper af aktiviteter, hvor der er et særligt stort sammenfald mellem de personer, der

benytter sig af dem, er der foretaget en lang række såkaldte faktoranalyser, som består i at undersøge, om man kan finde nogle grupper af aktiviteter, hvor der er et signifikant større sammenfald af deltagere i disse aktiviteter, end der ville være tilfældigt, og omvendt et signifikant mindre sammenfald mellem de forskellige aktivitetsgrupper, end der ville være tilfældigt.

Analyserne viser, at det er muligt at skelne mellem en række forskellige dimensioner i befolkningens kulturelle fritidsinteresser, som i det mindste kan genfindes i perioden fra 1975 til 1993. Antallet af aktiviteter, der indgik i 1964-undersøgelsen, var for begrænset, til at man kan se om dimensionerne kan føres tilbage til 1964.

Men i perioden fra 1975 til 1993 aftegner der sig tre gennemgående dimensioner, der kan beskrives således:

En "intellektuel" kulturel dimension, som omfatter besøg på kunstudstilling/-museum og besøg på andre museer inden for det sidste halve år, besøg på et folkebibliotek inden for den sidste måned, læsning af bøger mindst hver uge samt har været til en klassisk koncert inden for det sidste halve år.

En scene-finkultur dimension, som her omfatter opera, ballet/dans, operette/musical, skuespil og endelig klassiske koncerter inden for det sidste halve år, der også indgår i den intellektuelle dimension. Det er klassiske "finkulturelle" sceneforestillinger i et teater eller en koncertsal, som kræver af tilskuerne, at de går ud, ofte om aftenen og gerne i pænt tøj.

En musik- og biografdimension omfattende besøg ved koncerter eller musikarrangementer som jazz/beat/rockkoncerter, underholdnings- eller poparrangementer eller folkemusik-/visearrangementer inden for det sidste halve år, samt biografbesøg inden for den sidste måned. Det er en dimension af aktiviteter, hvor først og fremmest de unge har et højt aktivitetsniveau.

Disse analyser kan selvfølgelig ikke give et samlet billede af forskellige dimensioner i den danske befolknings fritidsaktiviteter, idet kun et specielt udsnit af mulighederne er medtaget i analyserne. Formålet har her været specielt at belyse mønstrene i udnyttelsen af de *kulturelle fritidstilbud*. På grundlag af disse analyser må man konstatere, at der i hele perioden i en vis udstrækning har været nogle grupper af personer i befolkningen, der har interesseret sig for forskellige kulturelle fritidsaktiviteter, og andre grupper som ikke har været interesserede i disse aktiviteter. Endvidere kan man konstatere, at hvis man er interesseret i et af de kulturelle tilbud, så er der også en vis sandsynlighed for, at man er interesseret i andre kulturelle aktiviteter.

På denne baggrund er det nærliggende at antage, at det fortsat er en kulturel elite, der hovedsageligt udnytter mulighederne for at dyrke kulturelle aktiviteter. En elite, som har de nødvendige forudsætninger for at dyrke disse interesser i form af deres uddannelsesmæssige baggrund, og i form af at de bor i områder af landet, hvor tilbuddene er til stede. En sådan mistanke støttes af, at der fortsat kan konstateres klare sammenhænge mellem de fleste kulturelle interesser og uddannelsesniveau, samt om man bor i fx hovedstadsområdet, i store byer eller på landet. Den store vækst siden 1964 i interessen for de kulturelle tilbud, skyldes måske alene et generelt højere uddannelsesniveau, samt at større andele af befolkningen bor i byerne.

1.3.

Uligheder 1964-1993

For at belyse, om de stærke sammenhænge mellem kulturelle interesser og uddannelsesniveau og urbanisering er blevet stærkere eller svagere i årene fra 1964 til 1993, er der foretaget en analyse omfattende 5 forskellige kulturelle aktiviteter, som der foreligger oplysninger om i alle de fire fritids- og kulturundersøgelser. Det drejer sig om følgende aktiviteter: 1) havde været til en klassisk koncert, 2) havde været på en kunstudstilling/-museum, 3) havde været til en opera, 4) havde været i teatret til et skuespil, til en ballet eller til operette/musical, samt 5) læser ofte

skønlitteratur. For at få et klart sammenligneligt udtryk for uddannelsesniveau er analysen baseret på skoleuddannelse, idet der skelnes mellem 7-8 års skoleuddannelse, 9-11 års skoleuddannelse samt 12 års skoleuddannelse, dvs. studentereksamen, hf-eksamen el. lign.

Denne analyse viser meget klart, at sammenhængene mellem skoleuddannelse og de fem kulturelle fritidsaktiviteter systematisk er blevet svagere fra undersøgelse til undersøgelse siden 1964. Kun interessen for kunstudstillinger/-museer viser en lille modsat ændring mellem 1964 og 1975. At gå på kunstudstillinger synes i det hele taget at være den blandt de medtagne kulturaktiviteter, der fortsat hænger stærkt sammen med uddannelsesniveau, selv om der også her er sket en udjævning. For de øvrige aktiviteter kan man konstatere en betydelig mindre sammenhæng i de senere undersøgelser. Interessen for kultur er med andre ord blevet betydeligt mindre skævt fordelt mellem disse uddannelsesgrupper.

Også sammenhængene med bymæssighed er blevet systematisk mindre fra undersøgelse til undersøgelse siden 1964. Kun læsningen af skønlitteratur skiller sig ud fra dette mønster, idet der ikke kan konstateres en udjævning af sammenhængene mellem 1975 og 1993. Det skal ses på baggrund af, at sammenhængen mellem læsningen af skønlitteratur og bymæssighed var relativt lille allerede i 1975. For de øvrige aktiviteters vedkommende har der fundet en betydelig udjævning sted af forskellene mellem hovedstadsområdet, byer i øvrigt og de egentlige landdistrikter. Især er forskellene i besøget til klassiske koncerter og til teaterforestillinger blevet meget mindre.

Bag denne udjævning af forskellene kan der ligge forskellige tendenser. Dels kan udjævningen skyldes, at der er blevet større andele af de kortvarigt uddannede, der går på kunstudstillinger, i teatret osv., dels kan det skyldes, at relativt færre blandt de langvarigt uddannede dyrker disse kulturelle fritidsaktiviteter. Analysen viser, at begge disse tendenser gør sig gældende, men

med varierende styrke for de enkelte aktiviteter. Udjævningen skyldes, dels at større andele af de kortvarigt uddannede benytter sig af de kulturelle tilbud, dels at de stadig større grupper i befolkningen med lange skoleuddannelser ikke helt så automatisk som tidligere også er interesserede i at gå på kunstudstilling, til klassiske koncerter, opera mv.

På grundlag af nogle beregnede absolutte befolkningstal for, hvor mange der havde været fx til en klassisk koncert "i denne sæson" i 1964 og inden for det sidste år i 1993, kan man beregne, hvor stor effekten af det højere skoleuddannelsesniveau kan have været i forhold til andre faktorer for den konstaterede vækst.

I 1964 havde i alt ca. 119.000 personer været til en klassisk koncert den sidste sæson. I 1993 var det ca. 664.000 personer, der havde været til en klassisk koncert inden for det sidste år. Der har altså fra 1964 til 1993 været en vækst i koncertinteresserede på 545.000 personer.

Mellem 1964 og 1993 er befolkningstallet i Danmark øget lidt. Det øgede befolkningstal giver i sig selv en vækst på 30.000 flere koncertgængere. De 30.000 svarer til ca. 6 pct. af den samlede vækst.

Tager man hensyn til, at større andele af befolkningen har en længere skoleuddannelse i 1993, skulle der have været ca. 342.000 til en klassisk koncert i 1993, hvis i øvrigt andelen af koncertgængere inden for hver uddannelsesgruppe havde været som i 1964. Ud over det øgede befolkningstal giver det højere skoleuddannelsesniveau således i sig selv en vækst på 193.000 personer, hvilket svarer til 35 pct. af den samlede vækst.

Tilbage er 59 pct. af væksten, som hverken kan tilskrives et større befolkningstal eller et højere skoleuddannelsesniveau i befolkningen. Disse 59 pct. af væksten fra 1964 til 1993 i andelen af koncertgængere må således tilskrives andre forhold.

En tilsvarende beregning for væksten i besøget på kunstudstillinger viser, at ca. 67 pct. af væksten skyldes, at andelene, der går på kunstudstilling, er øget inden for hver uddannelsesgruppe, og ca. 27 pct. af væksten kan tilskrives, at befolkningens skoleuddannelsesniveau er blevet øget. Det er således ca. to tredjedele af væksten, der må skyldes andre forhold end det højere skoleuddannelsesniveau.

Dette udtryk undervurderer selvsagt betydningen af befolkningens højere uddannelsesniveau, idet også andelen med en erhvervsuddannelse er blevet højere inden for hver skoleuddannelsesgruppe. 1964-undersøgelsen indeholder imidlertid ikke oplysninger om erhvervsuddannelse; men ved en beregning af en mulig effekt af det højere erhvervsuddannelsesniveau fra 1975 til 1993 kommer man til, at ca. 8 pct. af denne vækst kan henføres til især væksten i andelen af befolkningen, der overhovedet har en erhvervsuddannelse.

Samlet viser denne gennemgang således, at der har fundet en ganske stor udjævning sted af den tidligere meget skæve sammenhæng mellem skoleuddannelse og de kulturelle fritidsaktiviteter. Den store vækst i andelene af befolkningen, som benytter sig af de kulturelle tilbud, skyldes ikke blot, at uddannelsesniveauet er blevet hævet, idet væksten i interessen generelt set har fundet sted i alle grupper uanset uddannelsesbaggrund.

Men det skal også bemærkes, at der fortsat er klare sammenhænge mellem uddannelsesniveau og kulturelle fritidsaktiviteter – og i øvrigt også mellem bymæssighed og kulturelle fritidsinteresser.

1.4.

Aktive og passive

Den store vækst i interessen for de kulturelle tilbud, som kultur- og fritidsundersøgelserne har kunnet konstatere siden 1964, betyder, at det efterhånden er blevet de færreste, der slet ikke udnytter disse tilbud. Bare i løbet af de sidste 20 år er udviklingen gået stærkt. I 1975 var det næsten halvdelen af den voks-

ne befolkning (44 pct.), der hverken havde været til opera, operette/musical, ballet, skuespil, klassisk koncert, på kunststudstilling/-museum, på et andet museum eller havde været på et folkebibliotek. Denne andel var i 1987 faldet til ca. en tredjedel (34 pct.) og i december 1993 til mindre end en fjerdedel af den voksne befolkning (23 pct.). Det betyder så omvendt, at mere end 3/4 af den voksne befolkning i 1993 har udnyttet mindst ét af disse kulturelle tilbud inden for det sidste år.

Kun få benytter sig ganske vist af alle tilbuddene. 13 pct. havde benyttet sig af mindst 5 af de 8 tilbud i 1993, men over halvdelen af den voksne befolkning (56 pct.) havde benyttet sig af mindst 2 af tilbuddene. I 1975 var de tilsvarende størrelser: 30 pct. havde benyttet sig af mindst 2 af tilbuddene, og 3 pct. havde benyttet sig af mindst 5 af de 8 forskellige kulturtilbud.

Denne sammenligning illustrerer således klart, at der siden 1975 er blevet en betydeligt mindre andel af befolkningen, der slet ikke benytter sig af nogen af de 8 kulturelle tilbud, og omvendt at der er blevet betydeligt større andele af befolkningen, der benytter sig af flere eller adskillige af de kulturelle tilbud. Sammenligningen viser således den fortsatte vækst i den samlede interesse for de egentlige kulturelle tilbud, selv om aktivitetsniveauet mellem 1987 og 1993 har været stagnerende eller i tilbagegang for enkelte af aktiviteterne. Det gælder for det mindre hyppige biblioteksbesøg og for andelene, der har været i teatret for at se et skuespil.

Denne udvikling har været mere markant for kvindernes vedkommende end for mændenes. I 1975 var der flere kvinder end mænd, der slet ikke benyttede sig af nogen af tilbuddene. I 1993 er der blevet en noget større andel af kvinderne end af mændene, der har benyttet sig af mindst ét af de kulturelle fritidstilbud inden for det sidste år. Endvidere viser også denne analyse, at udviklingen for den samlede befolkning dækker over, at der er blevet større andele af den del af befolkningen, der

kun har en kort skoleuddannelse, der benytter sig af mindst ét af de kulturelle tilbud.

Endelig fremgår det, at den generelle udvikling kan genfindes i alle de tre urbaniseringsgrupper, der indgår i analysen. Såvel i hovedstadsområdet som i andre byer og i de egentlige landdistrikter er der blevet mindre andele af den voksne befolkning, der slet ikke benytter sig af nogen af de egentlige kulturelle tilbud. Også her fremgår det, at den samlede vækst i benyttelsen af de kulturelle eller kunstneriske tilbud for en stor del skyldes, at interessen for at benytte sig af dem er blevet større i de grupper af befolkningen, som ikke tidligere benyttede sig af de finkulturelle tilbud.

Konklusionen må være, at i den udstrækning, en "demokratisering" af formidlingen af de kulturelle tilbud har været en politik, så er den lykkedes. Det kan diskuteres, om det er det større udbud, der er blevet stillet til rådighed, som i sig selv har skabt efterspørgslen, eller om det er efterspørgslen, som har kaldt mulighederne frem. Disse forhold kan selvsagt ikke skilles ad. Mulighederne og tilbuddene er blevet udbygget kraftigt, og man kan pege på en række forskellige forhold, som har bidraget til, at befolkningen har fået bedre muligheder for at interessere sig for kunst og kultur. I rapporten fra 1987-undersøgelsen (Fridberg, 1989) blev der således ud over det højere uddannelsesniveau peget på, at befolkningen på mange måder har fået et større overskud til at benytte sig af de øgede muligheder. Et større overskud i form af bedre økonomiske forhold, bedre kommunikations- og transportmuligheder, bedre helbred især i de ældre årgange og en større ligestilling mellem mænd og kvinder, som har medført, at kvinder på mange områder er blevet mere interesserede end mænd i at udnytte de kulturelle fritidstilbud.

Rapporten indeholder endelig en kort oversigt over det absolutte antal personer, der mindst én gang pr. år eller pr. sæson havde benyttet sig af en række kulturelle tilbud, så vidt som dette kan

beregnes ud fra kultur- og fritidsundersøgelserne i henholdsvis 1964, 1975, 1987 og 1993.

Aktivitetsmønstre

2.1.

Problemstilling

I dette afsnit skal det belyses, om det er de samme mennesker, som bruger de mange forskellige kultur- og fritidstilbud, eller om forskellige tilbud eller typer af aktiviteter tiltrækker forskellige grupper af befolkningen.

Spørgsmålet er således, om det er de samme mennesker, der går til opera, klassiske koncerter, kunstudstillinger, benytter sig af folkebibliotekerne osv., eller om det er forskellige grupper i befolkningen, der interesserer sig for og benytter sig af de forskellige tilbud, der er til rådighed.

De kultur- og fritidsaktiviteter, der tænkes på her, er aktiviteter, som for den enkelte normalt er henvist til fritiden. Tilbuddenes eksistens og mulighederne for at benytte sig af dem anses sædvanligvis for at være vigtige både ud fra et kulturpolitisk synspunkt og ud fra et socialt/velfærdsmæssigt synspunkt. Den almindelige adgang til tilbuddene og en bred folkelig benyttelse af dem har længe været et mål blandt andre for realiseringen af et demokratisk velfærdssamfund. Af samme grund er det tilbud, som enten bliver stillet til rådighed af det offentlige, eller som støttes med offentlige midler. Det er med andre ord først og fremmest de kultur- og fritidstilbud, der har en kulturpolitisk interesse og herunder især dem, der hører under Kulturministeriets område, der indgår i denne analyse.

Af Socialforskningsinstituttets undersøgelse af befolkningens kultur- og fritidsaktiviteter i 1987 (Fridberg, 1989) fremgik det, at selv om der var forskel på udviklingen i aktivitetsniveauet på de forskellige områder siden midten af 1960'erne, var det generelle indtryk, at stadig større andele af befolkningen stadig mere flittigt benyttede sig af de mange tilbud og muligheder.

Det hang bl.a. sammen med, at muligheder og tilbud gennem hele perioden er blevet udbygget. En stor del af kulturpolitikken har netop haft som målsætning at decentralisere og regionalisere tilbuddene, så stadig større dele af befolkningen fik mulighed for at benytte sig af tilbuddene. Samtidig har befolkningen generelt fået et større overskud til at benytte sig af disse muligheder. Et større overskud i form af bedre uddannelse, bedre kommunikations- og transportmuligheder, bedre helbred især i de ældre årgange og bedre økonomiske muligheder for de fleste.

Instituttets 1993-undersøgelse viste, at mange af disse tendenser fortsat har gjort sig gældende i perioden efter 1987 (Fridberg, 1994); men tendensen til øget deltagelse på næsten alle områder er ophørt som en generel tendens. Det er blevet tydeligt, at de nye visuelle mediers fremmarch i hjemmet først og fremmest går ud over interessen for de trykte medier. Den nedadgående tendens i andelen af daglige avislæsere er blevet forstærket, og der er blevet færre, der læser ugeblade, romanblade og blade om særlige emner. Selv den vækst frem til 1987, som man har kunnet konstatere siden 1964 i andelen af befolkningen, der ofte læser bøger, er blevet vendt til en lille tilbagegang.

Der har imidlertid fortsat været en vækst i befolkningens interesse for mange af de egentlige kulturelle aktiviteter, dvs. kulturaktiviteter, som traditionelt er blevet betegnet som finkultur. Der kan observeres stigninger i andelen, der har været til klassiske koncerter, har været til opera og til andre musikarrangementer, i andelen der går på kunstudstillinger, og i andelen der går på museer. Interessen for at se skuespil på teatret har tilsyneladende været stagnerende; men tager man besøget til scene-forestillinger i mere bred forstand, har der fortsat været en vækst siden 1987. Også væksten i besøget på bibliotekerne har været stagnerende, men ligger fortsat på et meget højt niveau. Det samlede indtryk er således, at det stadig er store andele af befolkningen og på nogle områder stigende andele, der er interesseret i forskellige kulturelle fritidsaktiviteter, og som benytter sig af de mange tilbud og muligheder. Men samtidig er det

klart, at en udvikling er i gang, hvor en del af interessen for de trykte medier bliver flyttet til de nye visuelle medier. En udvikling som især er tydelig blandt de yngre årgange.

Det er ligeledes klart fremgået af undersøgelserne, at de traditionelt stærke sammenhænge mellem uddannelse og de kulturelle fritidsaktiviteter fortsat gør sig gældende, og at befolkningens generelt højere uddannelsesniveau kan forklare en del af den samlede vækst i aktivitetsniveauet for de kulturelle fritidsaktiviteter. Også de traditionelle store forskelle mellem aktivitetsniveauet i hovedstaden, i byer og på landet gør sig fortsat gældende, selv om det også er tydeligt, at der har fundet en betydelig udjævning sted mellem by og land og mellem forskellige egne af landet.

På grundlag af 1993-undersøgelsen er det endvidere blevet påvist, at arbejdsløsheden har en selvstændig negativ betydning for folks kulturelle aktiviteter (Christoffersen, 1994a, 1994b). De arbejdsløse går mindre i teatret, på museer og til koncerter end den øvrige befolkning, men er lige så interesserede i kunst og kultur, når aktiviteten kan udføres privat fx på tv. Det gælder således for interessen for klassisk og rytmisk musik, ballet i radio og tv, radioteatret, kulturstof i aviserne, skønlitterære bøger mv. Der synes således at være en tendens til, at de arbejdsløse isolerer sig socialt.

På baggrund af disse forhold konstaterer Duelund & Bille Hansen (1994) og Duelund (1995) i forbindelse med udarbejdelsen af den kulturpolitiske redegørelse at *"Formidlingsindsatsen i dansk kulturpolitik har øget befolkningens samlede kulturforbrug, men har ikke fundamentalt ændret den sociale differentiering i forbruget. Det er i vid udstrækning stadig befolkningsgrupperne med længst uddannelse, som benytter sig af de kunstneriske tilbud. Meget tyder således på, at det nok så meget er det generelt stigende uddannelsesniveau i samfundet som den kulturpolitiske formidlingsindsats, der har øget det samlede kulturforbrug"* (Duelund & Bille Hansen, 1994, p. 101).

Duelund & Bille Hansen konkluderer derfor, at der i stigende omfang synes at være behov for at undersøge, hvorledes den kulturelle interesse og kompetence kan udvikles gennem andre politikker end kulturpolitikken. Fx gennem uddannelses-, arbejdsmarkeds- og socialpolitik, hvis man ønsker at stimulere den kulturelle interesse og kompetence hos den del af befolkningen, som i dag ikke anvender samfundets kulturelle muligheder (Duelund, 1995, p. 83).

Det er de vedvarende sociale skævheder i kulturforbruget, som undersøgelserne af befolkningens kultur- og fritidsaktiviteter har kunnet påvise, der i denne rapport skal søges kvalificeret. Spørgsmålene, der melder sig, er, i hvilken udstrækning det fortsat først og fremmest er en lille veluddannet og velsitueret elite i befolkningen, der har glæde af de kulturelle tilbud, samt om de sidste årtiers udbygning af mulighederne har medført, at større grupper i befolkningen benytter sig af tilbuddene? Er baggrunden, for at større andele benytter sig af tilbuddene, alene, at en større andel af befolkningen har fået en bedre uddannelsesbaggrund? Er der fortsat store andele af befolkningen, som kan siges slet ikke at benytte sig af nogen af tilbuddene, og hvorledes kan disse grupper beskrives?

I dette afsnit skal det belyses, i hvilken udstrækning det er en lille aktiv elite, der benytter sig af de forskellige muligheder for kultur- og fritidsaktiviteter. Til belysningen vil det først blive undersøgt, om det overhovedet er de samme mennesker, der benytter sig af de forskellige tilbud, eller om man kan skelne mellem forskellige dimensioner i befolkningens kultur- og fritidsinteresser. I næste omgang skal det søges belyst, i hvilken udstrækning væksten i aktivitetsniveauet, som undersøgelserne har kunnet påvise siden 1964, hænger sammen med, at befolkningens uddannelsesmæssige baggrund er blevet højere. I næste afsnit vil det derefter blive belyst, hvor store andele af befolkningen der overhovedet benytter sig af en enkelt eller enkelte af mulighederne, hvor store andele der slet ikke benytter sig af

nogen af tilbuddene, samt hvor store andele der til gengæld kan siges at udnytte mange eller et bredt udsnit af tilbuddene.

2.2.

Sammenhænge mellem interesser

De kultur- og fritidsaktiviteter, der indgår i analysen, er listet i tabel 2.1. Tabellen indeholder også oplysninger om, hvor store andele af den voksne befolkning der havde benyttet sig af dem i december 1993 samt i de tidligere gennemførte undersøgelser i henholdsvis 1987, 1975 og 1964. Ikke alle de medtagne aktiviteter er direkte støttet af offentlige midler. Det gælder fx for læsning af bøger og for daglig avislæsning. Heller ikke alle sceneopstillinger eller sportsarrangementer er nødvendigvis direkte afhængige af offentlig støtte. De er medtaget i analysen, fordi disse aktiviteter også normalt betragtes som almindelige kultur- og fritidsaktiviteter.

Der er, som det fremgår af tabellen, store forskelle mellem, hvor store andele af den danske befolkning der benytter sig af de enkelte tilbud. Fx er det 36 pct. af den voksne befolkning, som i 1993 havde været på et folkebibliotek inden for den sidste måned, mens kun 3 pct. havde været til en balletforestilling inden for det sidste halve år. Alene af den grund er det åbenbart, at der ikke er et fuldstændigt sammenfald mellem de grupper, der benytter sig af de medtagne aktiviteter.

En måde at belyse de mønstre og sammenhænge på, der kan være mellem deltagelsen i forskellige aktiviteter, er at "krydse" deltagelsen i alle de medtagne aktiviteter mod hinanden for at se, hvor store andele af dem, der udfører en given aktivitet, som *også* udfører en bestemt anden aktivitet. En sådan tabel er tabel 2.2. Af denne fremgår det fx, at af dem, der havde været til en balletforestilling inden for det sidste halve år, havde 79 pct. også været på en kunstudstilling eller på kunstmuseum inden for det sidste halve år. Store andele af ballettilskuerne har ligeledes været til en opera, en operette, set et skuespil, hørt en klassisk koncert og dyrker i øvrigt også sport eller motion. Omvendt

Tabel 2.1.

Kultur- og fritidsaktiviteter, der indgår i analysen, samt andele af den voksne befolkning, der havde deltaget i dem, 1993, 1987, 1975 og 1964.

Aktivitet	Pct. andel af voksne			
	1993	1987	1975	1964
Ballet - sidste ½ år	3	5	2	
Operette/musical - sidste ½ år	10	10	2	
Opera - sidste ½ år	6	5	2	
Skuespil - sidste ½ år	15	22	13	16 ²⁾
Revy - sidste ½ år	16	17		
Børneteater - sidste ½ år	7	8	1	
Amatørteater - sidste ½ år	10			
Lokalspil/egnsspil - sidste ½ år	7		1 ¹⁾	
Skolekomedie el.lign. - sidste ½ år	9			
Kunstudstilling/-museum - sidste ½ år	34	25	21	17
Anden slags museum - sidste ½ år	33	21	24	
Sportsarrangement, betaling - sidste ½ år	22	22		
Sportsarrangement, uden betaling - sidste ½ år	26	26		
Klassisk koncert - sidste ½ år	11	10	6	3
Folkemusik/visearrangement - sidste ½ år	11	9	8	
Jazz/beat/rockarrangement - sidste ½ år	20	16	10	
Underholdning/poparrangementer - sidste ½ år	13	13	13	
I biografen - sidste måned	26	24	23	22
Læser avis - mere end én dagligt	24	30	26	26
Dyrker sport eller motion	47	43	30	15
Kommer på et folkebibliotek hver måned	36	33	37 ³⁾	25 ³⁾
Læser skønlitterære bøger - hver uge	29	33	34 ⁴⁾	24 ⁴⁾
Læser kriminal- og spændingsromaner - hver uge	14		7	
Læser fagbøger - hver uge	22	24	7	

1) Opsøgende teater.

2) Teater i denne sæson.

3) Kommer på folkebibliotek uden tidsangivelse.

4) I gang med en bog for tiden.

fremgår det også af tabellen, at interessen for at gå til ballet er særlig stor blandt dem, der går til opera, idet en fjerdedel af operatilskuerne også havde set en balletforestilling inden for det sidste år. Også blandt operettetilskuerne og skuespiltilskuerne er det andele over gennemsnittet, der desuden har set en balletforestilling.

2.3.

Dimensioner i kulturinteresser

Tabel 2.2 er selvsagt vanskelig at overskue, og den er yderligere kun i stand til at belyse sammenfaldet af deltagere i to aktiviteter ad gangen. Tabellen kan således ikke oplyse, om der findes forskellige grupper af aktiviteter, hvor der er et særligt stort sammenfald mellem de personer, der benytter sig af dem. For at belyse dette kan man anvende en såkaldt faktoranalyse. Resultatet af en sådan faktoranalyse kan ses i tabel 2.3. Analysen består i at undersøge, om man kan finde nogle grupper af aktiviteter, hvor der er et signifikant større sammenfald af deltagere i disse aktiviteter, end der ville være tilfældigt, og omvendt et signifikant mindre sammenfald mellem de forskellige aktivitetsgrupper, end der ville være tilfældigt.

Faktoranalysen viser, at det er muligt at skelne mellem en række forskellige dimensioner i fritidsinteresserne. Resultatet er relativt klart. Som det fremgår af tabellen, peger analysen på, at der kan skelnes mellem 5 forskellige dimensioner i de medtagne kultur- og fritidsaktiviteter. Heraf 3 lidt større grupper og 2 små grupper, som består af specielle aktiviteter, hvor deltagelsen hænger specielt stærkt sammen med de aktiviteter, der indgår i dimensionerne. Endvidere er der nogle aktiviteter, som ikke helt kan indpasses i nogen dimension sammen med andre kultur- eller fritidsaktiviteter. De 5 dimensioner eller faktorer, som viser sig i analysen, kan beskrives således:

Tabel 2.2.

Andelen af dem, der har deltaget i forskellige kultur- og fritidsaktiviteter, der også har deltaget i andre kultur- og fritidsaktiviteter. 1993. Procentandel.

Af dem, der har deltaget i:	...har følgende andele også deltaget i:					
	Ballet	Operette	Opera	Skuespil	Kunst- museer	Andre museer
Ballet		49	49	61	79	59
Operette	15		24	47	62	49
Opera	25	40		42	68	52
Skuespil	12	30	17		67	54
Kunstmuseer	7	18	12	30		64
Andre museer	5	14	9	24	66	
Fagbøger	6	14	12	25	56	52
Bibliotek	4	12	8	20	44	40
Jazz/beat	5	20	8	25	49	42
Pop	5	16	8	24	43	38
Bio	7	16	11	27	51	44
Sportsarrangement, gratis	2	10	6	18	35	38
Sportsarrangement, betalende	3	13	5	20	37	36
Avis daglig	3	11	6	17	38	36
Dyrker sport	5	13	8	19	40	38
Lokalspil	4	13	8	25	43	44
Amatørteater	3	16	10	29	46	44
Revy	6	21	10	32	48	44
Ofte krimi	4	13	7	21	44	39
Ofte skønlitteratur	5	15	9	24	52	48
Skolekomedie	4	19	7	21	44	45
Børneteater	4	17	11	32	53	51
Folkemusik	7	15	9	29	57	55
Klassisk musik	10	22	26	40	71	60
Procentandel af alle	3	10	6	15	34	33

(fortsættes)

Tabel 2.2. Fortsat

Af dem, der har deltaget i:	...har følgende andele også deltaget i:					
	Fag- bøger	Biblio- tek	Jazz/ beat	Pop	Bio	Sportsarr. (gratis)
Ballet	48	77	34	22	58	17
Operette	33	76	22	21	42	27
Opera	46	84	27	16	50	27
Skuespil	36	82	34	21	47	31
Kunstmuseer	36	80	29	16	38	27
Andre museer	35	77	26	15	35	30
Fagbøger		83	32	17	38	29
Bibliotek	29		26	15	33	28
Jazz/beat	36	80		35	48	42
Pop	30	74	56		43	44
Bio	33	81	38	21		29
Sportsarrangement, gratis	25	69	33	22	29	
Sportsarrangement, betalende	24	68	32	21	36	58
Avis daglig	23	63	19	13	24	28
Dyrker sport	26	71	26	16	33	37
Lokalspil	29	70	28	18	31	35
Amatørteater	25	72	26	18	32	34
Revy	25	69	31	19	34	37
Ofte krimi	31	73	26	12	29	27
Ofte skønlitteratur	36	82	27	12	33	26
Skolekomedie	26	75	27	22	36	42
Børneteater	35	82	26	18	31	38
Folkemusik	35	77	37	25	29	30
Klassisk musik	39	81	29	17	37	20
Procentandel af alle	22	62	20	13	26	26

(fortsættes)

Tabel 2.2. Fortsat.

Af dem, der har deltaget i:	...har følgende andele også deltaget i:					
	Sportsarr. (betal.)	Avis	Dyrker sport	Lokal- spil	Amatør- teater	Revy
Ballet	24	86	78	10	9	34
Operette	29	85	61	9	16	34
Opera	17	80	61	11	18	26
Skuespil	29	84	60	12	19	33
Kunstmuseer	24	82	55	9	14	22
Andre museer	24	81	54	10	14	21
Fagbøger	24	79	54	10	11	18
Bibliotek	24	75	53	8	12	17
Jazz/beat	35	72	61	10	13	24
Pop	36	74	58	10	14	24
Bio	30	70	59	9	13	21
Sportsarrangement, gratis	49	81	67	10	13	22
Sportsarrangement, betalende		83	65	10	11	23
Avis daglig	24		50	8	10	18
Dyrker sport	30	79		9	12	20
Lokalspil	31	80	57		50	34
Amatørteater	25	77	50	36		33
Revy	32	85	60	16	22	
Ofte krimi	26	77	38	6	13	18
Ofte skønlitteratur	20	80	51	7	13	18
Skolekomedie	28	76	55	12	24	24
Børneteater	26	75	52	15	27	24
Folkemusik	25	78	57	11	16	25
Klassisk musik	16	81	56	14	18	27
Procentandel af alle	22	75	47	7	10	16

(fortsættes)

Tabel 2.2. Fortsat.

Af dem, der har deltaget i:	...har følgende andele også deltaget i:					
	Krimi	Skøn- litteratur	Skole- komedie	Børne- teater	Folke- musik	Klassisk musik
Ballet	17	43	11	11	27	39
Operette	19	39	17	13	16	26
Opera	18	38	11	13	16	51
Skuespil	19	40	12	15	20	30
Kunstmuseer	18	38	11	11	18	24
Andre museer	17	37	12	11	18	21
Fagbøger	20	40	10	11	17	20
Bibliotek	16	33	10	9	13	15
Jazz/beat	18	33	11	9	19	16
Pop	13	24	15	10	21	15
Bio	16	32	12	9	12	16
Sportsarrangement, gratis	15	26	14	10	12	9
Sportsarrangement, betalende	16	23	11	9	12	8
Avis daglig	15	27	9	7	11	12
Dyrker sport	12	28	10	8	13	14
Lokalspil	11	25	14	15	16	21
Amatørteater	18	33	20	20	17	20
Revy	16	29	13	11	17	19
Ofte krimi		75	10	8	12	11
Ofte skønlitteratur	42		10	10	15	17
Skolekomedie	16	31		31	21	11
Børneteater	15	35	37		20	13
Folkemusik	16	36	17	13		30
Klassisk musik	14	38	8	8	29	
Procentandel af alle	14	25	9	7	11	11

Faktor 1 omfatter besøg på kunstudstilling/-museum og besøg på andre museer inden for det sidste halve år, besøg på et folkebibliotek inden for den sidste måned, læser faglitteratur mindst hver uge og klassiske koncerter inden for det sidste halve år. Dimensionen kaldes her *intellektuelle* fritidsaktiviteter.

Faktor 2 omfatter opera, ballet/dans, operette/musical, skuespil og endelig klassiske koncerter inden for det sidste halve år, som også indgår i den intellektuelle dimension. Det er klassiske "finkulturelle" sceneoplevelser i et teater eller en koncertsal, som kræver af tilskuerne, at de går ud, ofte om aftenen og gerne i pænt tøj. Dimensionen kaldes her *scene-finkultur*.

Faktor 3 omfatter besøg ved et sportsarrangement som betalende tilskuer, som tilskuer uden betaling og jazz/beat/rockkoncerter inden for det sidste halve år, dyrker sport eller motion, samt har været til underholdnings- eller poparrangementer inden for det sidste halve år. Denne dimension kan kaldes *sport og musik*.

Faktor 4 læsning af skønlitteratur og kriminalromaner mindst hver uge udgør en dimension for sig, som her kaldes *romaner*. Også her er sammenfaldet så stort, fordi de to aktiviteter i en vis udstrækning er identiske. Fjerner man læsning af kriminalromaner fra analysen falder læsning af skønlitteratur ind under dimensionen "intellektuelle aktiviteter".

Faktor 5 omfatter amatørteater og lokalspil/egnsspil inden for det sidste halve år. Da lokalspil/egnsspil i reglen udføres af amatører, er de to typer af forestillinger i vid udstrækning sammenfaldende. Børneteater, skolekomedier og revyforestillinger, som i tabellen er opført under lokalspil/egnsspil falder også ind under denne dimension, selv om sammenfaldet ikke er stort nok til at leve op til analysens krav. Dimensionen kaldes *andre sceneoplevelser*.

Tabel 2.3.
Dimensioner i kultur- og fritidsaktiviteter 1993. Korrelationsværdier.

	Intellektuelle aktiviteter	Scene/ finkultur	Sport og musik	Romaner	Andre scenefore- stillinger
	faktor 1	faktor 2	faktor 3	faktor 4	faktor 5
Kunstudstilling/-museum	69				
Andre museer	61				
Ofte på bibliotek	33				
Læser ofte fagbøger	30				
Folkemusik/visearrangementer					
Biograf sidste måned					
Læser ofte mere end én avis					
Opera		58			
Ballet		52			
Operette/musical		44			
Skuespil		38			
Klassisk koncert	30	37			
Sportsarrangementer, betalende			57		
Sportsarrangementer, gratis			57		
Jazz/rockkoncert			36		
Dyrker sport			34		
Underholdning/poparrangementer			33		
Læser ofte skønlitterære bøger				81	
Læser ofte kriminalromaner				56	
Amatørteater					74
Lokalspil/egnsspil					50
Børneteater					
Skolekomedie					
Revy					

Anm.: Baseret på faktoranalyse ved hjælp af maksimum likelihood-metoden roteret med varimax. Værdier under 0,3 er ikke medtaget.

Andre aktiviteter bliver i analysen ikke indplaceret i en af disse fem dimensioner. Det gælder "Folkemusik og visearrangementer inden for det sidste halve år", "biograf inden for den sidste måned" og "læser mere end én avis dagligt". Disse tre aktiviteter hører mest sammen med de intellektuelle aktiviteter, uden at sammenfaldet har kunnet leve op til analysens krav.

I øvrigt fremgår det af analysen, at der er et vist sammenfald mellem faktor 1 og 2, altså mellem dimensionen "intellektuelle aktiviteter" og dimensionen "scene-finkultur". Denne sammenhæng fremgår også af tabel 2.4, som viser, at især mange fra gruppen af interesserede i scene-finkulturen også er interesserede i de mere intellektuelle fritidsaktiviteter. Det drejer sig om 90 pct. af de finkulturelle. Ligeledes fremgår det, at mange af romanlæserne er interesserede i de intellektuelle aktiviteter (83 pct.), samt at mange af dem, der har set andre teaterforestillinger, også har været til en finkulturel sceneforestilling.

Tabel 2.4.
Andelen af dem, der har deltaget i forskellige aktiviteter, der også har deltaget i andre aktiviteter. 1993. Procent.

Andelen af dem, der har været til:	der også har været til:				
	Intellek- tuelle aktiviteter	Scene/ finkultur	Sport og musik	Romaner	Andre scenefore- stillinger
	faktor 1	faktor 2	faktor 3	faktor 4	faktor 5
F.1 Intellektuelle aktiviteter		39	74	37	16
F.2 Scene/finkultur	90		78	38	21
F.3 Sport og musik	72	33		30	16
F.4 Romaner	83	37	70		16
F.5 Andre sceneforestillinger	75	44	80	33	
Andelen af alle voksne, der har været til	65	28	66	14	29

Sammenfattende viser denne analyse således, at det i en vis udstrækning er de samme mennesker, der går til eller benytter sig af de egentlige kulturelle fritidstilbud. Der er dog to forskellige dimensioner i disse, nemlig de mere "intellektuelle" interesser og de egentlige finkulturelle sceneoplevelinger. Herudover tegner der sig en dimension af en noget anden karakter, som omfatter interesse for sport og populær musik. Sportsinteressen omfatter såvel egen aktivitet som interessen for at overvære sportsarrangementer. Andre sceneoplevelinger, overvejende amatørprægede, udgør endnu en dimension. Endelig skiller romanlæserne sig ud som en selvstændig gruppe i denne analyse, bl.a. fordi læsning af skønlitteratur og kriminalromaner indbyrdes hænger tæt sammen. Men der er en betydelig sammenhæng mellem romanlæsning og den intellektuelle dimension.

De to egentlige kulturelle dimensioner, "intellektuelle aktiviteter" og "scene/finkultur", dyrkes af lidt flere kvinder end mænd; men mest karakteristisk er det, at de hænger meget stærkt sammen med uddannelsesniveau og med urbanisering (se tabel 2.5 og tabel 2.6). Det er først og fremmest blandt de højtuddannede i hovedstadsområdet og i de større provinsbyer, at man finder mange, der er interesserede i disse aktiviteter. Alt i alt er det dog 2/3 af den voksne befolkning, der har deltaget i mindst én af de "intellektuelle" aktiviteter, og selv blandt de kortvarigt uddannede er det ca. halvdelen, der har været aktiv i denne gruppe af fritidsaktiviteter. Blandt de langvarigt uddannede drejer det sig imidlertid om 92 pct. Alt i alt er det noget færre, der har dyrket de finkulturelle sceneaktiviteter; men blandt de højt uddannede drejer det sig om ca. halvdelen, mens kun ca. hver ottende med en kortvarig erhvervsuddannelse havde været i teatret eller til en klassisk koncert.

Også de urbaniseringsmæssige forskelle er betydelige. Det hænger til dels sammen med, at befolkningens uddannelsesniveau ikke er ens i forskellige egne af landet. Andelen af højtuddannede er størst i de store byer. Men dette er ikke hele forklaringen, idet højtuddannede i byerne er mere aktive i disse grupper af

Tabel 2.5.

Andelen af den voksne befolkning, der har været aktiv inden for dimensionen *Intellektuelle aktiviteter*. 1993. Procent.

1. faktor	Intellektuelle aktiviteter	
	Har deltaget i mindst 1 aktivitet	Har deltaget i 3-5 aktiviteter
<i>Alle</i>	65	22
<i>Køn:</i>		
Mænd	62	19
Kvinder	67	24
<i>Alder:</i>		
16-19 år	77	22
20-29 år	66	23
30-39 år	67	20
40-49 år	72	26
50-59 år	65	24
60-66 år	60	21
67-74 år	51	13
75 år og derover	36	12
<i>Stilling:</i>		
Selvstændig i landbrug	48	–
Selvstændig i byerhverv	63	22
Funktionær, højere	84	42
Funktionær, mellem	80	33
Funktionær, lavere	78	25
Faglærte	46	9
Ufaglærte	54	9
Studerende/elever	83	36
Pensionist/efterløn	46	14
Husmor/-far	61	28
Dagpenge-/kontanthjælpsmodtager	58	16

(fortsættes)

Tabel 2.5.
Fortsat

1. faktor	Intellektuelle aktiviteter	
	Har deltaget i mindst 1 aktivitet	Har deltaget i 3-5 aktiviteter
<i>Uddannelse:</i>		
Skoleuddannelse	50	13
Studerter-/hf-eksamen	87	44
Kortvarig uddannelse	51	9
Lærlingeuddannelse	62	14
Anden faglig uddannelse	68	25
Kort videregående uddannelse	81	35
Mellemlang videregående uddannelse	90	39
Lang videregående uddannelse	92	49
<i>Urbanisering:</i>		
Hovedstaden	74	36
Hovedstadens forstæder	75	25
Store bykommuner	67	25
Mellemstore bykommuner	61	17
Bymæssig bebyggelse 2.000-10.000	59	18
Bymæssig bebyggelse op til 2.000	50	16
Landdistrikter	53	12

kultur- og fritidsaktiviteter end de højtuddannede i de mindre bymæssige bebyggelser og i de egentlige landdistrikter. At man finder de største andele i hovedstaden og de mindste i landdistrikterne hænger formodentlig sammen med, at der stadig er forskelle mellem adgangen til at komme i teatret, til en klassisk koncert eller til en kunstudstilling i hovedstaden og i de mindre tæt befolkede egne rundt om i landet.

Tabel 2.6.

Andelen af den voksne befolkning, der har været aktiv inden for dimensionen *Scene/finkultur*. 1993. Procent.

2. faktor	Scene/finkultur	
	Har deltaget i mindst 1 aktivitet	Har deltaget i 3-5 aktiviteter
<i>Alle</i>	28	11
<i>Køn:</i>		
Mænd	24	8
Kvinder	32	14
<i>Alder:</i>		
16-19 år	38	13
20-29 år	24	7
30-39 år	26	11
40-49 år	32	11
50-59 år	35	19
60-66 år	29	10
67-74 år	24	8
75 år og derover	13	2
<i>Stilling:</i>		
Selvstændig i landbrug	7	-
Selvstændig i byerhverv	28	11
Funktionær, højere	51	28
Funktionær, mellem	41	20
Funktionær, lavere	36	14
Faglærte	11	1
Ufaglærte	17	4
Studerende/elever	41	17
Pensionist/efterløn	20	6
Husmor/-far	16	11
Dagpenge-/kontanthjælpsmodtager	18	7

(fortsættes)

Tabel 2.6.
Fortsat.

2. faktor	Scene/finkultur	
	Har deltaget i mindst 1 aktivitet	Har deltaget i 3-5 aktiviteter
<i>Uddannelse:</i>		
Skoleuddannelse	19	6
Studerter-/hf-eksamen	48	19
Kortvarig uddannelse	12	2
Lærlingeuddannelse	25	7
Anden faglig uddannelse	31	15
Kort videregående uddannelse	36	15
Mellemlang videregående uddannelse	43	20
Lang videregående uddannelse	48	27
<i>Urbanisering:</i>		
Hovedstaden	46	22
Hovedstadens forstæder	37	15
Store bykommuner	31	15
Mellemstore bykommuner	21	6
Bymæssig bebyggelse 2.000-10.000	23	8
Bymæssig bebyggelse op til 2.000	19	6
Landdistrikter	17	3

"Sport og musik" dimensionen dyrkes derimod først og fremmest af de unge (tabel 2.7). En meget stor del (87 pct.) af de 16-19-årige i modsætning til de færreste blandt de ældste havde været aktive inden for denne gruppe af fritidsaktiviteter. Lidt flere mænd end kvinder er aktive i denne dimension i aldersgrupperne over 60 år, hvilket betyder, at der alt i alt er lidt flere mænd end kvinder, der er interesserede i sport og musik. Når man tager hensyn til aldersforskellene mellem forskellige ud-

Tabel 2.7.

Andelen af den voksne befolkning, der har været aktiv inden for dimensionen *Sport og musik*. 1993. Procent.

3. faktor	Sport og musik	
	Har deltaget i mindst 1 aktivitet	Har deltaget i 3-5 aktiviteter
<i>Alle</i>	66	17
<i>Køn:</i>		
Mænd	69	21
Kvinder	64	12
<i>Alder:</i>		
16-19 år	87	44
20-29 år	79	27
30-39 år	74	21
40-49 år	72	14
50-59 år	58	7
60-66 år	52	4
67-74 år	42	3
75 år og derover	17	-
<i>Stilling:</i>		
Selvstændig i landbrug	48	9
Selvstændig i byerhverv	61	13
Funktionær, højere	75	29
Funktionær, mellem	75	18
Funktionær, lavere	77	17
Faglærte	73	31
Ufaglærte	69	13
Studerende/elever	87	42
Pensionist/efterløn	39	2
Husmor/-far	57	4
Dagpenge-/kontanthjælpsmodtager	64	9

(fortsættes)

Tabel 2.7.
Fortsat.

3. faktor	Sport og musik	
	Har deltaget i mindst 1 aktivitet	Har deltaget i 3-5 aktiviteter
<i>Uddannelse:</i>		
Skoleuddannelse	57	16
Studenter-/hf-eksamen	85	24
Kortvarig uddannelse	64	13
Lærlingeuddannelse	69	19
Anden faglig uddannelse	67	12
Kort videregående uddannelse	73	20
Mellemlang videregående uddannelse	72	17
Lang videregående uddannelse	71	11
<i>Urbanisering:</i>		
Hovedstaden	63	16
Hovedstadens forstæder	70	16
Store bykommuner	69	22
Mellemstore bykommuner	65	17
Bymæssig bebyggelse 2.000-10.000	66	16
Bymæssig bebyggelse op til 2.000	65	17
Landdistrikter	58	13

dannelsesgrupper viser det sig, at uddannelsesniveaue næsten ikke betyder noget for, hvem der er aktive i denne dimension.

Amatørteatret dyrkes mere hyppigt i de mindre byer end andre steder og lidt mere af de yngste aldersgrupper end af de ældre aldersgrupper (tabel 2.8).

Tabel 2.8.

Andelen af den voksne befolkning, der har været aktiv inden for dimensionerne *andre sceneopførelser* og *romaner*. 1993. Procent.

	Romaner	Andre scene- opførelser
	1 aktivitet	3-5 aktiviteter
<i>Alle</i>	29	14
<i>Køn:</i>		
Mænd	21	13
Kvinder	37	14
<i>Alder:</i>		
16-19 år	30	19
20-29 år	26	11
30-39 år	26	13
40-49 år	33	16
50-59 år	28	13
60-66 år	35	18
67-74 år	31	16
75 år og derover	23	2
<i>Stilling:</i>		
Selvstændig i landbrug	9	16
Selvstændig i byerhverv	19	11
Funktionær, højere	29	14
Funktionær, mellem	31	15
Funktionær, lavere	35	17
Faglærte	13	14
Ufaglærte	23	15
Studerende/elever	31	17
Pensionist/efterløn	31	10
Husmor/-far	26	9
Dagpenge-/kontanthjælpsmodtager	32	6

(fortsættes)

Tabel 2.8.
Fortsat.

	Romaner	Andre scene- forestillinger
	1 aktivitet	3-5 aktiviteter
<i>Uddannelse:</i>		
Skoleuddannelse	22	13
Studenter-/hf-eksamen	41	12
Kortvarig uddannelse	29	18
Lærlingeuddannelse	25	13
Anden faglig uddannelse	36	19
Kort videregående uddannelse	38	12
Mellemlang videregående uddannelse	42	18
Lang videregående uddannelse	37	10
<i>Urbanisering:</i>		
Hovedstaden	39	6
Hovedstadens forstæder	31	12
Store bykommuner	34	14
Mellemstore bykommuner	23	13
Bymæssig bebyggelse 2.000-10.000	28	19
Bymæssig bebyggelse op til 2.000	27	17
Landdistrikter	20	15

Romanlæserne findes meget hyppigere blandt kvinder end blandt mænd (37 pct. mod 21 pct.). Også her er der en sammenhæng med uddannelsesniveau og urbaniseringsgrad; men denne sammenhæng er ikke så markant, som det er tilfældet for den intellektuelle dimension og den finkulturelle sceneforestillingsdimension. Heller ikke de urbaniseringsmæssige forskelle genfindes så tydeligt, når det gælder romanlæsningen. Disse forskelle er grunden til, at skønlitteratur og kriminalromaner optræder som en selvstændig dimension i faktoranalysen.

2.4.

Udviklingen siden 1964

Fra instituttets tidligere undersøgelser af befolkningens kultur- og fritidsaktiviteter er det ikke muligt at medtage helt så mange spørgsmål i faktoranalyserne som i 1993-undersøgelsen, idet undersøgelserne kun gradvist er blevet udbygget til at omfatte stadig flere spørgsmål. Tabel 2.1 indeholder en oversigt over de spørgsmål, som indgår i de enkelte analyser, samt hvor store andele af den voksne befolkning der havde benyttet sig af dem i de respektive undersøgelser.

Analyserne viser, at man kun i en vis udstrækning genfinder de dimensioner i befolkningens kultur- og fritidsaktiviteter, som fremgår af 1993-undersøgelsen.

Tabel 2.9 viser de dimensioner, som en faktoranalyse tegner af de medtagne aktiviteter fra 1987-undersøgelsen. Af tabellen fremgår det, at der i 1987 stort set var de samme dimensioner i den voksne befolknings kultur- og fritidsaktiviteter, som der var i december 1993. Den *intellektuelle dimension* omfattede i 1987 i modsætning til i 1993 også skønlitteratur, men derimod ikke klassiske koncerter. Dimensionen *scene/finkultur* omfattede de samme aktiviteter begge år, hvilket også gælder for dimensionen *"sport og musik"*, selv om jazz/beat/rockkoncerter har svært ved helt at leve op til kravene i 1987-analysen.

Tilbage i 1975 syntes mønstret til gengæld at have været noget anderledes (se tabel 2.10). Alle de egentlige kulturelle fritidsaktiviteter bliver i faktoranalysen samlet i en enkelt dimension, som kan kaldes den *finkulturelle dimension*. Dimensionen omfatter skuespil, ballet, kunstudstilling, opera, klassisk koncert, opsøgende teater, ofte besøg på folkebiblioteker samt andre museer. Også operette/musical, samt læsning af faglitteratur, læsning af skønlitteratur og læsning af mere end én avis dagligt hører med til denne dimension uden helt at kunne leve op til kravene, som er opstillet i faktoranalysen.

Tabel 2.9.

Dimensioner i kultur- og fritidsaktiviteter, 1987. Korrelationsværdier.

	Intellectuelle aktiviteter faktor 1	Scene/ finkultur faktor 2	Sport og musik faktor 3
Kunstudstilling/-museum	80		
Andre museer	73		
Folkebibliotek	40		
Læser ofte skønlitteratur	34		
Læser ofte fagbøger	33		
Folkemusik/visearrangement			
Børneteater			
Operette/musical		58	
Ballet		56	
Opera		54	
Skuespil		49	
Klassisk koncert		35	
Revy			
Sportsarrangement, betalende			67
Sportsarrangement, gratis			66
Underholdning/poparrangement			37
Dyrker sport			36
Jazz/beat/rockkoncerter			
Biografen sidste måned			
Læser mere end 1 avis			

Anm.: Baseret på faktoranalyse ved hjælp af maksimum likelihood-metoden roteret med varimax. Værdier under 0,3 er ikke medtaget.

Den anden dimension, som fremkommer af 1975-undersøgelsen omfatter populær musik samt biografbesøg inden for den sidste måned. Dimensionen kan kaldes en *populærkulturel dimension*. Dyrker sport og læsning af kriminalromaner hører også med til

Tabel 2.10.
Dimensioner i kultur- og fritidsaktiviteter, 1975.
Korrelationsværdier.

	Finkultur	Populærmusik + biograf
	faktor 1	faktor 2
Skuespil	53	
Ballet	45	
Kunstudstilling	43	
Opera	40	
Klassisk koncert	38	
Opsøgende teater	36	
Ofte bibliotek	35	
Børneteater	34	
Andre museer	32	
Operette/musical		
Læser ofte faglitteratur		
Læser ofte skønlitteratur		
Læser mere end 1 avis		
Jazz/beat/rockkoncerter		67
Folkemusik		49
Underholdning/pop		49
Biografen sidste måned		37
Dyrker sport		
Læser ofte kriminalromaner		

Anm.: Baseret på faktoranalyse ved hjælp af maksimum likelihood-metoden roteret med varimax. Værdier under 0,3 er ikke medtaget.

denne dimension i 1975 uden at kunne leve op til de opstillede krav for dannelsen af dimensioner i faktoranalysen.

På datamaterialet fra 1964 er det desværre kun muligt at ind-
 drage relativt få af de aktiviteter, som indgår i analyserne fra de
 senere undersøgelser, og faktoranalysen danner kun en enkelt

dimension omfattende *finkulturelle aktiviteter* som besøg på kunstudstillinger/-museer, opera, teaterbesøg (omfattende skuespil, ballet og operette/musicals) samt at have været til en klassisk koncert i denne sæson (tabel 2.11). De øvrige medtagne aktiviteter – biografbesøg inden for den sidste måned, læsning af mere end én avis, dyrker sport samt læser ofte for fornøjelsens skyld – kan ikke leve op til analysens krav om at tilhøre denne dimension af fritidsaktiviteter. At der kun dannes en enkelt dimension i analysen hænger selvsagt sammen med det relativt lille antal faktorer, som indgår i analysen. Spørgsmål om interessen for forskellige genrer inden for populærmusik, samt interesse for sportsarrangementer eller andre aktiviteter indgår ikke i analysen. 1964-undersøgelsen kan således udelukkende bruges til at vise, at den finkulturelle dimension også fandtes i 1964, mens det ikke er muligt at påvise de andre dimensioner, som der formentlig også har været i den voksne befolknings kultur- og fritidsinteresser i 1964.

Tabel 2.11.
Dimensionen i kultur- og fritidsaktiviteter, 1964.
Korrelationsværdier.

	Finkultur
Kunstudstilling	51
Teater	49
Opera	46
Klassisk koncert	42
Biografen	
Mere end 1 avis	
Dyrker sport	
Læser ofte for fornøjelse	

Anm.: Baseret på faktoranalyse ved hjælp af maksimum likelihood-metoden roteret med varimax. Værdier under 0,3 er ikke medtaget.

Samlet viser disse analyser, at man i hele perioden fra 1964 til 1993 kan påvise en kulturel eller finkulturel dimension i den voksne befolknings kultur- og fritidsaktiviteter, og at der i en vis udstrækning har været nogle grupper af personer i befolkningen, der har interesseret sig for de forskellige kulturelle fritidsaktiviteter, og andre grupper, som ikke har været interesserede i disse aktiviteter. Mellem 1975 og 1987 har der imidlertid udskilt sig to forskellige dimensioner i disse aktiviteter, således at man herefter må skelne mellem en gruppe i befolkningen, som interesserer sig for de mere "intellektuelle" aktiviteter omfattende interesse for kunst, litteratur, især faglitteratur og biblioteksbesøg, samt i 1993 også klassisk musik. En anden dimension udgøres af de finkulturelle sceneopstillinger omfattende opera, ballet, operetter/musicals, skuespil og klassisk musik. Selv om disse dimensioner udskiller sig som to forskellige dimensioner, skal det dog understreges, at der også er en betydelig sammenhæng mellem, hvem der interesserer sig for og har været aktive inden for disse to dimensioner.

Ud over de egentlige kulturelle fritidsaktiviteter tegner der sig i disse analyser nogle enkelte andre dimensioner af fritidsaktiviteter. Mest klar fremstår en dimension omkring interesse for forskellige genrer inden for musik, som her samlet er blevet kaldt populærmusik i modsætning til klassisk musik. Fra 1987 hører interesse for sport med til denne gruppe.

Disse dimensioner af fritidsaktiviteterne fremkommer da også når man laver en analyse på det samlede datamateriale fra undersøgelserne i 1975, 1987 og 1993. 1964-undersøgelsen indgår ikke her, da denne kun omfattede nogle få kulturelle fritidsaktiviteter. Men på det "pooled" datamateriale omfattende hele perioden fra 1975 til 1993 aftegner der sig tre dimensioner, som det fremgår af tabel 2.12. De tre gennemgående dimensioner er: 1) *intellektuelle kulturelle aktiviteter*, som omfatter kunststudier, museer, biblioteksbrug og hyppig læsning af bøger samt klassisk koncert, 2) *scenefinkultur*, som omfatter skuespil, opera,

Tabel 2.12.
Dimensioner i kultur- og fritidsaktiviteter, 1975-93.
Korrelationsværdier.

	Intellektuelle aktiviteter faktor 1	Scene/ finkultur faktor 2	Musik og biograf faktor 3
Kunstudstilling/-museum	69		
Andre museer	59		
Folkebibliotek	42		
Læser ofte skønlitteratur	32		
Læser ofte fagbøger			
Børneteater			
Læser mere end 1 avis			
Opera		59	
Ballet		56	
Operette/musical		48	
Skuespil		41	
Klassisk koncert	30	33	
Jazz/beat/rockkonserter			70
Underholdning/poparrangement			49
Biografen sidste måned			38
Folkemusik/visearrangement			31
Dyrker sport			

Anm.: Baseret på faktoranalyse ved hjælp af maksimum likelihood-metoden roteret med varimax. Værdier under 0,3 er ikke medtaget. Faktoranalysen er foretaget på et pooled datasæt fra 1975-, 1987- og 1993-undersøgelserne.

ballet, operette/musical, klassisk koncert og 3) *konserter med anden musik og biografbesøg* inden for den sidste måned.

Som det fremgår af tabellerne 2.13-2.15 har der siden 1975 været en vækst i andelen af befolkningen, der har været interesseret i de tre typer af kulturelle aktiviteter. En vækst, som nok så meget skyldes, at flere kvinder er blevet interesserede. Når det

gælder de intellektuelle kulturelle aktiviteter, har der stort set ikke været vækst for mændenes vedkommende. Det betyder også, at det i 1993 var blevet en noget større andel af kvinderne end af mændene, som var aktive inden for denne dimension af kulturelle fritidsinteresser. Samlet har væksten været fra 58 pct. af befolkningen, der havde udført mindst en af dimensionens aktiviteter i 1975 til 65 pct. af befolkningen i 1993. Denne relativt beskedne vækst dækker over en stærk vækst i interessen for kunstudstillinger, museer og klassiske koncerter, som opvejes

Tabel 2.13.
Procentandele, som havde benyttet mindst én af de forskellige kulturelle aktiviteter, der indgår i dimensionen *intellektuelle aktiviteter*¹⁾. 1975, 1987 og 1993.

	1975	1987	1993
Alle	58	57	65
Mænd	58	50	60
Kvinder	58	63	71
16-29 år	66	57	68
30-59 år	58	57	67
60- år	46	56	54
7-8 års skoleuddannelse	45	42	47
9-10 års skoleuddannelse	72	59	68
11-12 års skoleuddannelse	95	83	84
Hovedstaden	70	71	74
Byer	57	54	65
Landdistrikter	41	46	53

1) Aktiviteterne omfatter kunstmuseum/-udstilling, andre museer, klassisk koncert inden for det sidste halve år, folkebibliotek inden for den sidste måned, læser skønlitteratur hver uge.

af en stagnerende læsning af skønlitteratur og siden 1987 et stagnerende biblioteksbesøg.

Interessen for scene/finkultur dimensionen steg stærkt mellem 1975 og 1987, men er derefter igen gået lidt tilbage, hvilket først og fremmest skyldes nedgangen i interessen for skuespil. Også inden for denne dimension er niveauet for kvinder blevet noget højere end for mænd.

Tabel 2.14.
Procentandele, som havde benyttet mindst én af de forskellige kulturelle aktiviteter, der indgår i dimensionen scene/finkultur¹⁾. 1975, 1987 og 1993.

	1975	1987	1993
Alle	19	32	28
Mænd	18	27	24
Kvinder	19	36	33
16-29 år	21	30	28
30-59 år	20	33	30
60- år	13	31	22
7-8 års skoleuddannelse	10	23	18
9-10 års skoleuddannelse	26	31	28
11-12 års skoleuddannelse	50	52	41
Hovedstaden	32	43	41
Byer	15	28	26
Landdistrikter	10	27	20

1) Aktiviteterne omfatter opera, ballet, operette/musical, skuespil, klassisk koncert inden for det sidste halve år.

Inden for musik- og biografdimensionen er det først og fremmest de unge, der har et højt aktivitetsniveau. 72 pct. af de 16-29-årige havde i 1993 været til en koncert/musikarrangement inden for det sidste halve år eller i biografen inden for den sidste måned. Kun 16 pct. af de 60-årige og derover havde været dette. Her er niveauet i øvrigt stadig lidt højere for mændene end for kvinderne, men forskellen er blevet mindre i perioden mellem 1975 og 1993.

Tabel 2.15.

Procentandele, som havde benyttet mindst én af de forskellige kulturelle aktiviteter, der indgår i dimensionen *musik og biograf*¹⁾. 1975, 1987 og 1993.

	1975	1987	1993
<i>Alle</i>	35	39	44
Mænd	39	40	46
Kvinder	30	38	42
16-29 år	62	63	72
30-59 år	28	32	40
60- år	12	17	16
7-8 års skoleuddannelse	22	19	21
9-10 års skoleuddannelse	49	44	52
11-12 års skoleuddannelse	60	60	58
Hovedstaden	40	48	56
Byer	34	37	42
Landdistrikter	28	29	35

1) Aktiviteterne omfatter jazz/beat/rockkoncert, underholdning/pop arrangement, folkemusik/visearrangement inden for det sidste halve år, biografen inden for den sidste måned.

Disse analyser kan selvfølgelig ikke give et samlet billede af forskellige dimensioner i den danske befolknings fritidsaktiviteter, idet kun et specielt udsnit af mulighederne er medtaget i analyserne. Formålet har her været specielt at belyse mønstrene i udnyttelsen af de egentlige kulturelle tilbud. Fra Socialforskningsinstituttets tidsforbrugsundersøgelse i 1987 ved vi imidlertid, at den største del af fritiden bliver brugt hjemme på samvær med ægtefælle/børn, familie og venner, på at se tv, på afslapning/hvile og på fritidssysler/hobby, samt uden for hjemmet på besøg hos familie og venner (Andersen, 1988).

I en analyse af den voksne franske befolknings kultur- og fritidsaktiviteter i 1989 (Cogneau, 1990), som omfattede en del flere forhold, end der er indgået i de danske undersøgelser, blev der på grundlag af tilsvarende faktoranalyser skelnet mellem fire dimensioner. En dimension med mange kulturelle aktiviteter, som dyrkes uden for hjemmet, omfattende kulturelle aktiviteter (teater, koncerter, kunstudstillinger og museer), sociale aktiviteter (restaurantbesøg, besøg hos venner og ferier uden for hjemmet), samt information om omverdenen (avislæsning). En dimension med andre og alt i alt mindre hyppige aktiviteter uden for hjemmet (andre koncerter, biograf, restaurant, natklub). En dimension med unges (især uddannelsessøgendes) aktiviteter uden for hjemmet (rockkoncerter, natklub, sportsarrangementer, lytter meget til musik), samt endelig en dimension med aktiviteter, som overvejende udføres i hjemmet, og som i øvrigt er forskellig for de to køn (gør det selv-arbejde for mænd, sy og strikke for kvinder).

En karakteristisk skillelinie mellem forskellige grupperes fritidsaktiviteter synes således at gå mellem aktiviteter, som udføres hjemme, og aktiviteter, som kræver, at man kommer ud til et udstillingssted, en koncertsal, en teatersal eller andet. Gennemgående har der været en vækst siden midten af 1970'erne i interessen for kulturelle aktiviteter uden for hjemmet.

2.5.

Uligheder 1964-1993

I dette afsnit skal det belyses, om de stærke sammenhænge mellem kulturelle interesser og uddannelsesniveau, som har kunnet påvises i alle kultur- og fritidsundersøgelserne, er blevet stærkere eller svagere i årene fra 1964 til 1993.

I analysen indgår 5 forskellige kulturelle aktiviteter, som der foreligger oplysninger om i alle de fire fritids- og kulturundersøgelser. Det drejer sig om følgende aktiviteter:

1. havde været til en klassisk koncert i denne sæson 1964 og inden for det sidste år 1975, 1987 og 1993;
2. havde været på en kunstudstilling/-museum i denne sæson 1964 og 1975, inden for det sidste halve år i 1987 og 1993;
3. nogensinde havde været til en opera 1964, havde været til en opera i denne sæson 1975, inden for det sidste halve år 1987 og 1993;
4. havde været i teatret til et skuespil eller til en ballet eller til operette/musical i denne sæson 1964 og 1975, inden for det sidste halve år 1987 og 1993;
5. var i gang med en skønlitterær bog for tiden i 1975, læser skønlitteratur mindst hver uge i 1987 og 1993. Skønlitteratur omfatter i 1964 og 1975 også krimier, lyrik mv. I 1987 var der kun mulighed for at svare for henholdsvis skønlitteratur og faglitteratur. 1993-tal er inkl. krimier/spændingsromaner. Fra 1964-undersøgelsen er der ikke oplysninger om læsning af skønlitteratur, som direkte kan sammenlignes med de senere undersøgelser.

Som det fremgår, er der selv for disse ret entydige aktiviteter blevet spurgt ganske forskelligt i de fire undersøgelser. Alligevel har det vist sig, at man med et vist forbehold har kunnet belyse udviklingen i interessen for disse aktiviteter over tid ved at sammenligne disse oplysninger fra de fire undersøgelser.

Også baggrundsoplysninger som uddannelsesniveau og urbanisering (bymæssighed) er kun delvist sammenlignelige fra de fire undersøgelser. Klassifikationerne af erhvervsuddannelse er ændret ganske meget siden 1964, hvilket til dels skyldes, at mange uddannelser i denne periode er blevet ændret med hensyn til form, indhold og længde. I analysen indgår derfor alene skoleuddannelse. Til lav skoleuddannelse regnes 7-8 års skoleuddannelse, mellemniveau omfatter 9-11 års skoleuddannelse, og høj skoleuddannelse omfatter 12 års skoleuddannelse, dvs. studentereksamen, hf-eksamen eller tilsvarende. Det generelt øgede uddannelsesniveau betyder imidlertid, at grupperne i befolkningen med lav skoleuddannelse omfatter relativt mange i de ældre aldersgrupper, mens grupperne med en studentereksamen eller lignende omfatter relativt mange i de yngre aldersgrupper.

Inddelingen efter bymæssighed (urbaniseringskoderne) er ligeledes blevet ændret flere gange undervejs i takt med ændringer i den administrative opdeling af landet. I analysen indgår derfor alene en tredeling omfattende hovedstadsområdet, andre byer og bymæssige bebyggelser samt for det tredje egentlige landdistrikter.

Ved anvendelsen af disse udtryk for uddannelsesniveau og bymæssighed fremgår det imidlertid meget klart, at sammenhængerne med de fem udvalgte kulturaktiviteter er blevet svagere i årene fra 1964 til i dag. Tabel 2.16 indeholder såkaldte Phi-koefficienter som udtryk for styrken af sammenhængerne mellem skoleuddannelsesniveau og de fem kulturaktiviteter. Phi-koefficienterne er Chi^2 -koefficienter, som er standardiserede, således at der tages hensyn til, at antallet af personer, der indgår i de fire undersøgelser, ikke er lige store. En sammenligning af størrelsen af Phi-koefficienterne kan således tages som udtryk for, om sammenhængerne med uddannelsesniveau er blevet stærkere eller svagere.

Som det fremgår af tabel 2.16, er sammenhængerne mellem uddannelsesniveau og de fem kulturelle fritidsaktiviteter systematisk

blevet svagere fra undersøgelse til undersøgelse siden 1964. Kun interessen for kunstudstillinger/-museer viser en lille modsat ændring mellem 1964 og 1975. At gå på kunstudstillinger synes i det hele taget at være den blandt de medtagne kulturaktiviteter, der fortsat hænger stærkt sammen med uddannelsesniveau, selv om der også her er sket en vis udjævning. For de øvrige aktiviteter kan man konstatere en betydelig svagere sammenhæng i de senere undersøgelser, hvilket vil sige, at det er blevet

Tabel 2.16.
Sammenhængen mellem skoleuddannelse og kulturelle aktiviteter. 1964, 1975, 1987 og 1993. Phi-koefficienter.

	Skoleuddannelse			
	1964	1975	1987	1993
Klassisk koncert (år)	0,254	0,257	0,183	0,128
Kunstudstilling (½ år)	0,273	0,313	0,251	0,215
Opera (½ år)	0,281	0,113	0,095	0,094
Teater (½ år)	0,296	0,236	0,173	0,072
Skønlitteratur (ofte)		0,221	0,157	0,131

Tabel 2.17.
Sammenhænge mellem urbanisering og kulturelle aktiviteter. 1964, 1975, 1987 og 1993. Phi-koefficienter.

	Urbanisering			
	1964	1975	1987	1993
Klassisk koncert (år)	0,109	0,102	0,078	0,056
Kunstudstilling (½ år)	0,266	0,156	0,176	0,162
Opera (½ år)	0,269	0,125	0,108	0,107
Teater (½ år)	0,206	0,187	0,139	0,056
Skønlitteratur (ofte)		0,092	0,114	0,091

en betydeligt mindre skævt fordelt aktivitet med hensyn til uddannelsesbaggrund.

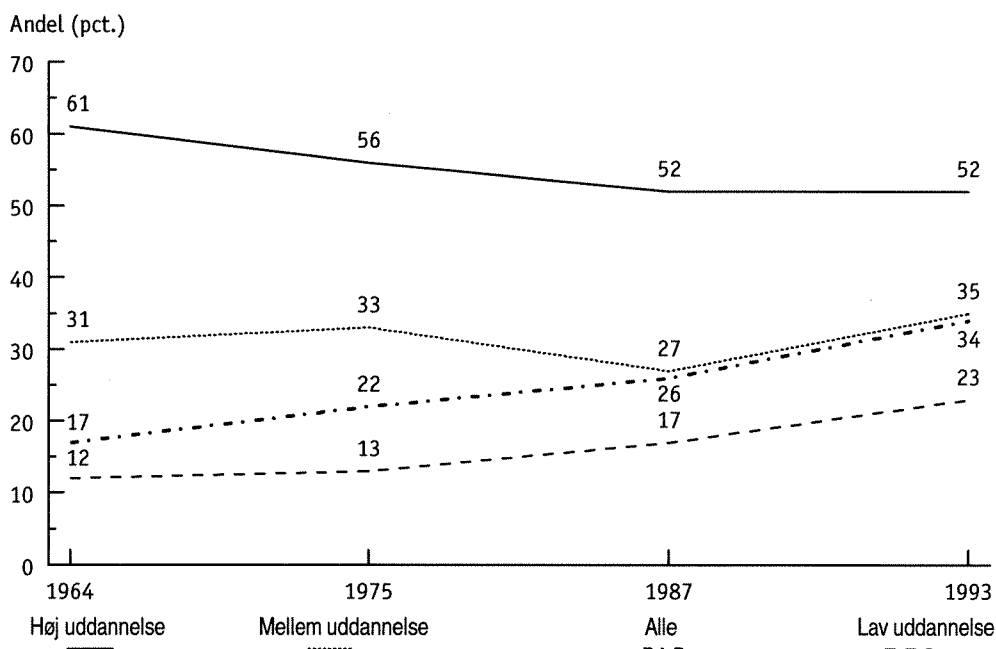
Også sammenhængene med bymæssighed er blevet systematisk mindre fra undersøgelse til undersøgelse siden 1964. Kun læsningen af skønlitteratur skiller sig ud fra dette mønster, idet der ikke kan konstateres en udjævning af sammenhængene mellem 1975 og 1993. Det skal ses på baggrund af, at sammenhængen mellem læsningen af skønlitteratur og bymæssighed var relativt lille allerede i 1975. For de øvrige aktiviteter vedkommende har der fundet en betydelig udjævning sted af forskellene mellem hovedstadsområdet, byer i øvrigt og de egentlige landdistrikter. Især er forskellene i besøget til klassiske koncerter og til teaterforestillinger blevet meget mindre.

Bag denne udjævning af forskellene kan der ligge forskellige tendenser. Dels kan udjævningen skyldes, at det er blevet større andele af de kortvarigt uddannede, der går på kunstudstillinger, i teatret osv., dels kan det skyldes, at relativt færre blandt de langvarigt uddannede dyrker disse kulturelle fritidsaktiviteter. Som det fremgår af figurerne 2.1-2.5, gør begge disse tendenser sig gældende, men med varierende styrke for de enkelte aktiviteter.

Figur 2.1 viser, at den samlede vækst i andelene af den voksne befolkning, der går på kunstudstillinger, dækker over, at der er blevet relativt flere af de lavt uddannede og til dels af de mellemlangt uddannede, der går på kunstudstillinger. Omvendt er der blevet relativt færre af de langvarigt uddannede, der kommer på udstillingerne. I årene siden 1964 er den høje skoleuddannelse blevet demokratiseret i den forstand, at der er blevet meget større andele af en årgang unge, der får en studentereksamen eller tilsvarende eksamen. I 1964 drejede det sig om ca. 9 pct. af en årgang, mens det i 1993 drejer sig om næsten 50 pct. Denne udvikling har tilsyneladende også betydet, at den høje uddannelse i lidt mindre udstrækning medfører en interesse for at gå på kunstudstillinger. Som figuren viser, er det dog stadig således, at over halvdelen af den voksne befolkning med en

Figur 2.1.

Andelen af den voksne befolkning, der havde været på kunstudstilling/-museum i denne sæson 1964 og 1975, inden for det sidste halve år 1987 og 1993.

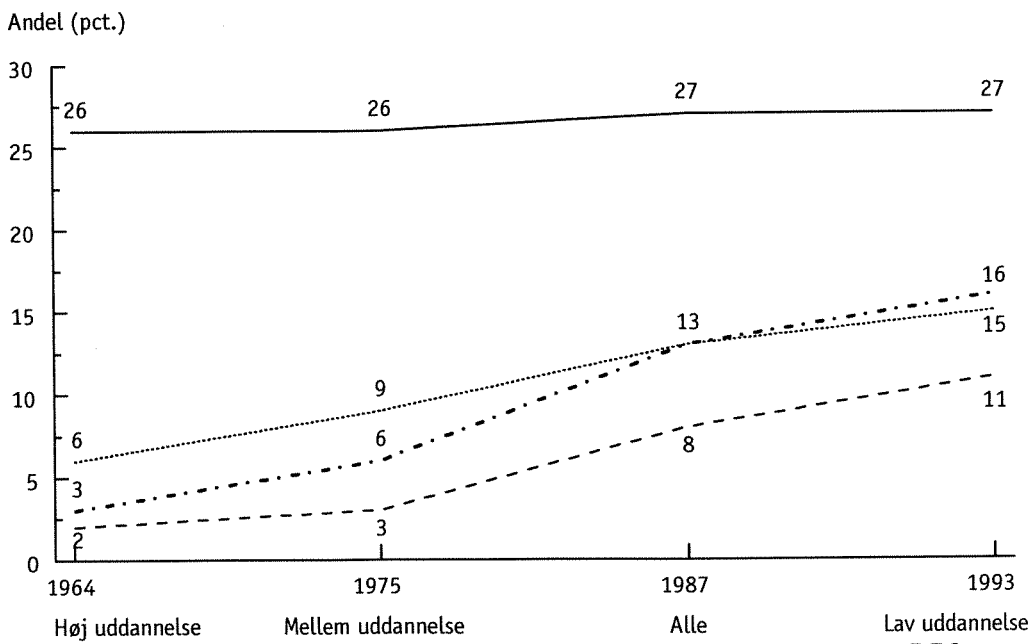

studentereksamen havde været på en kunstudstilling inden for det sidste halve år i december 1993, mod knap en fjerdedel af befolkningen med en kort skoleuddannelse.

Den samlede vækst siden 1964 i interessen for at gå til klassiske koncerter udviser til dels et tilsvarende mønster (figur 2.2). Andelene af de kortvarigt og mellemlangt uddannede viser en jævn vækst fra undersøgelse til undersøgelse, hvorimod andelen blandt de langvarigt uddannede har været stabil siden 1964. Ved hver af undersøgelserne er det ca. en fjerdedel af den voksne befolkning med en studentereksamen, der havde været til en klassisk koncert inden for det sidste år. At vækstkurven for den samlede voksne befolknings koncertbesøg er lidt stejlere end kurverne for hver af de tre uddannelsesgrupper skyldes, at der

Figur 2.2.

Andelen af den voksne befolkning, der havde været til en klassisk koncert i denne sæson 1964, inden for det sidste år 1975, 1987 og 1993.

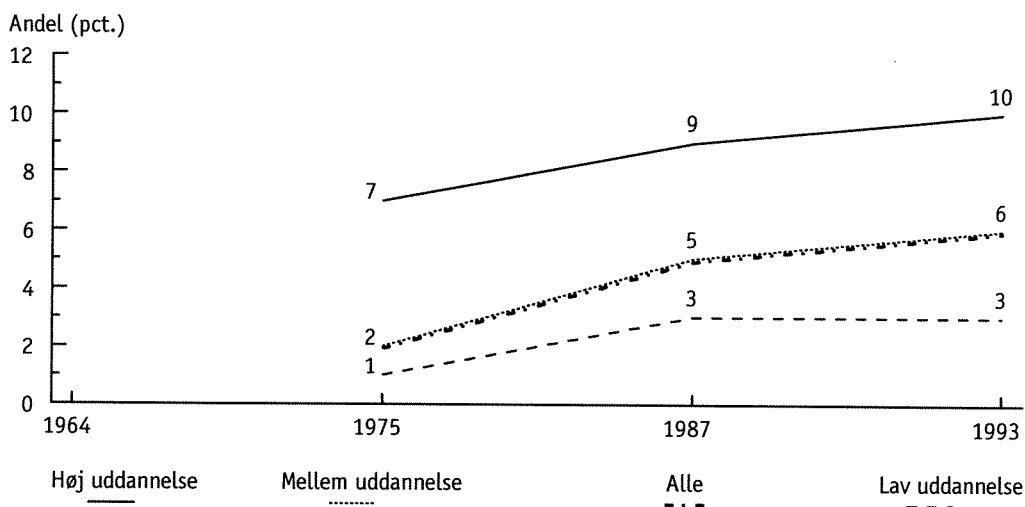
siden 1964 er blevet større andele af befolkningen, der har en studentereksamen.

Interessen for opera har imidlertid været stigende i alle uddannelsesgrupper, som det fremgår af figur 2.3. Væksten blandt de langvarigt uddannede har dog været mindre end blandt de kort varigt uddannede, således at sammenhængen mellem uddannelsesniveau og interessen for opera er blevet betydeligt mindre markant, jf. tabel 2.16.

Interessen for at gå i teatret i øvrigt har alt i alt været stigende mellem 1964 og 1987, hvorefter der er indtrådt en mindre tilbagegang. Det samlede teaterbesøg afspejler her hovedsageligt udviklingen i interessen for skuespil, idet ballet kun fylder lidt

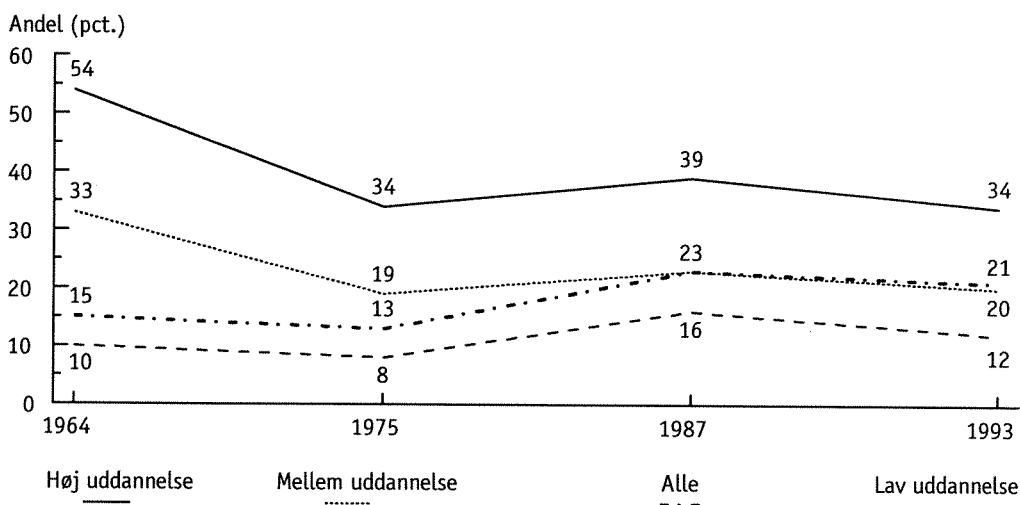
Figur 2.3.

Andelen af den voksne befolkning, der havde været til en opera inden for det sidste halve år 1975, 1987 og 1993.

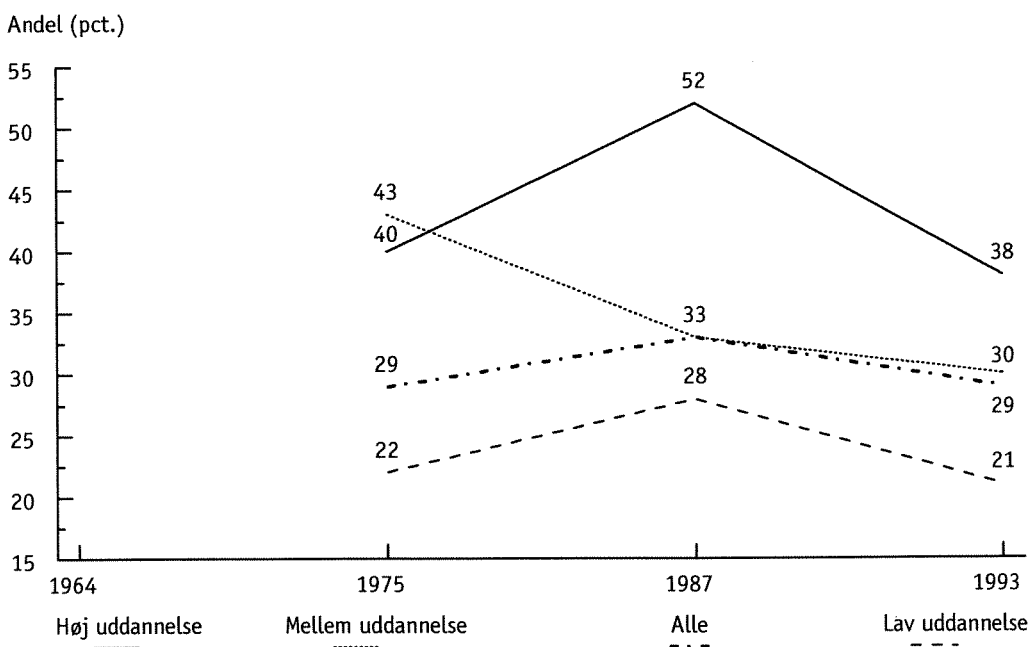
Figur 2.4.

Andelen af den voksne befolkning, der havde været i teatret (minus opera) i denne sæson 1964, set skuespil, ballet, operette/musical inden for det sidste halve år 1975, 1987 og 1993.

Figur 2.5.

Andelen af den voksne befolkning, der læste skønlitteratur mindst hver uge 1975¹⁾, 1987 og 1993.

Note: I 1975 blev der spurgt, om man var i gang med en bog for tiden. I 1987 og 1993 blev der spurgt, hvor ofte man læste en bog. Tallene er derfor ikke direkte sammenlignelige.

1) Skønlitteratur omfatter i 1975 også krimi, lyrik og andet. I 1987 var der kun mulighed for at svare for henholdsvis skønlitteratur og fagbøger. 1993-tal er inkl. krimier/spændingsromaner.

(3 pct. af den voksne befolkning inden for det sidste halve år i 1993) og operette/musical dels fylder mindre end skuespil, dels ikke har vist en nedgang mellem 1987 og 1993. 10 pct. af den voksne befolkning havde i begge undersøgelser været til en operette/musical inden for det sidste halve år (Fridberg 1994, p. 33). Også denne figur viser imidlertid, at der siden 1975 er blevet en større andel af de kortvarigt uddannede, der har været i teatret, mens andelen af de to andre uddannelsesgrupper ikke er øget.

Den hyppige læsning af skønlitteratur mv. har gennemgået en mere ujævn udvikling siden 1975 (figur 2.5). Samlet har der været en vækst i befolkningens hyppige læsning af skønlitteratur frem til 1987, hvorefter 1993-undersøgelsen kunne påvise en tilbagegang. Figuren viser, at ser man på de enkelte uddannelsesgrupper, viser tilbagegangen sig for de mellemlangt uddannede grupper, mens de kort uddannede og langvarigt uddannede ligger på samme niveau i henholdsvis 1975 og 1993.

Samlet viser denne gennemgang således, at der har fundet en ganske stor udjævning sted af den tidligere meget skæve sammenhæng mellem uddannelsesniveau og de kulturelle fritidsaktiviteter. Udjævningen skyldes dels, at større andele af de kortvarigt uddannede benytter sig af de kulturelle tilbud, dels at de stadig større grupper i befolkningen med lange skoleuddannelser ikke helt så automatisk som tidligere også er interesserede i de kulturelle aktiviteter eller ikke har haft den samme vækst i interessen som de øvrige uddannelsesgrupper.

Men det skal bemærkes, at også denne analyse viser, at der fortsat er klare sammenhænge mellem uddannelsesniveau og kulturelle fritidsaktiviteter. En del af den samlede vækst i interessen for de kulturelle tilbud skyldes derfor det generelt forøgede uddannelsesniveau.

På baggrund af de absolutte tal i kapitel 4, for hvor mange der havde været til en klassisk koncert eller på en kunstudstilling i denne sæson i 1964 og inden for det sidste år i 1993, kan man beregne, hvor stor effekten af det højere skoleuddannelsesniveau kan have været i forhold til andre faktorer for den konstaterede vækst.

I 1964 havde i alt ca. 119.000 personer været til en klassisk koncert inden for den sidste sæson. I 1993 havde ca. 664.000 personer været til en klassisk koncert inden for det sidste år. Der har altså været en vækst på 545.000 personer. Se tabel 2.14). Mellem 1964 og 1993 er befolkningstallet i Danmark øget lidt.

Hvis man alene tager hensyn til det øgede befolkningstal, skulle der have været 149.000 personer til koncert i 1993. Det øgede befolkningstal giver således i sig selv en vækst på 30.000 personer, hvilket svarer til 6 pct. af den samlede vækst. Tager man hensyn til, at store andele af befolkningen har en længere skoleuddannelse i 1993, skulle der have været ca. 342.000 til en klassisk koncert i 1993, hvis i øvrigt andelen af koncertgængere inden for hver uddannelsesgruppe havde været som i 1964. Ud over effekten af det øgede befolkningstal giver det højere skoleuddannelsesniveau således en vækst på 193.000 personer, hvilket svarer til 35 pct. af den samlede vækst. Tilbage er 59 pct. af væksten, som hverken kan tilskrives et større befolkningstal eller et højere skoleuddannelsesniveau i befolkningen. I hvert tilfælde

Tabel 2.18.

Andel af væksten, der kan tilskrives højere skoleuddannelsesniveau. Personer der har været til klassisk koncert inden for det sidste år 1964-1993.

Har været til klassisk koncert inden for det sidste år	Personer 16 år og derover		Pct.
1964	119.000		
1993	664.000		
Vækst 1964-1993		545.000	100
Øget befolkning alene betyder, at der i 1993 skulle være	149.000		
Vækst fra 1964		30.000	6
Flere med mere skoleuddannelse betyder, at der i 1993 skulle være	342.000		
Vækst fra højere skoleuddannelse		193.999	35
Andre forhold: resten af væksten		322.000	59

må 59 pct. af væksten mellem 1964 og 1993 således tilskrives andre forhold.

En tilsvarende beregning for væksten i besøget på kunstudstillinger viser, at ca. 67 pct. af væksten skyldes, at andelene, der går på kunstudstilling, er øget inden for hver uddannelsesgruppe, og ca. 27 pct. af væksten kan tilskrives, at befolkningens skoleuddannelsesniveau er blevet øget. Det er således ca. to tredjedele af væksten, der må skyldes andre forhold end det højere skoleuddannelsesniveau.

Dette udtryk undervurderer selvsagt betydningen af befolkningens højere uddannelsesniveau, idet også niveauet for erhvervsuddannelse er blevet højere inden for hver skoleuddannelsesgruppe. 1964-undersøgelsen indeholder imidlertid ikke oplysninger om erhvervsuddannelse. Ved en beregning af en mulig effekt af det højere erhvervsuddannelsesniveau fra 1975 til 1993 kommer man til, at ca. 8 pct. af væksten kan henføres til dette højere niveau. Befolkningen var i denne beregning inddelt i 3 grupper: Ingen erhvervsuddannelse (inklusive tillæring), faglig uddannelse og anden erhvervsuddannelse (herunder videregående uddannelser). Beregningen viser måske især, at væksten i andelen af befolkningen, der overhovedet har en erhvervsuddannelse, kun kan tilskrives en mindre del af væksten i interessen for at gå til klassiske koncerter.

Aktive og passive

3.1. Problemstilling

I dette afsnit skal det belyses, hvor store andele af befolkningen der overhovedet benytter sig af de kultur- og fritidsaktiviteter, der indgår i analyserne i kapitel 2, samt hvor store andele der slet ikke benytter sig af nogen af disse aktiviteter. Igen vil oplysninger fra alle fire kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelser indgå i den udstrækning, det er muligt at sammenligne resultaterne fra de fire undersøgelser.

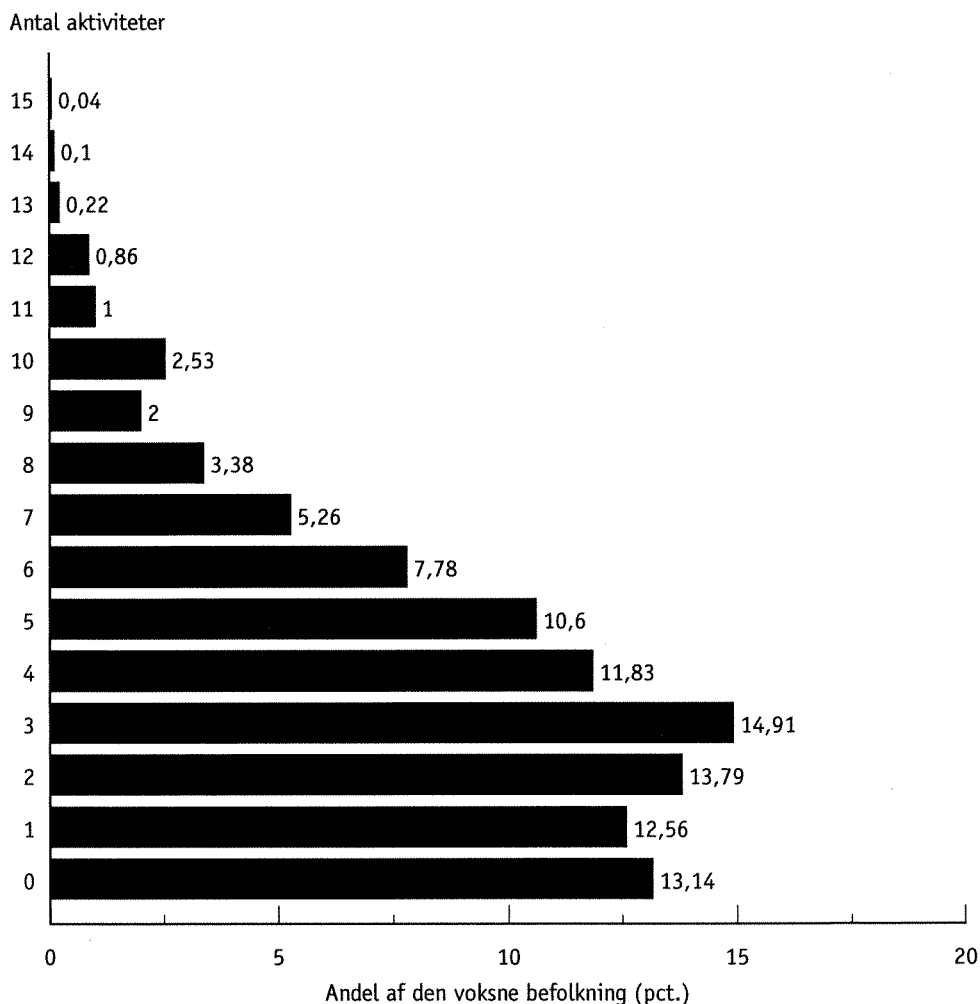
Som det fremgik af tabel 2.4 i forrige kapitel, var det i 1993 relativt store andele af befolkningen, der havde været aktive inden for flere af de fundne dimensioner i fritids- og kulturaktiviteterne. Ca. 2/3 af befolkningen havde udført mindst 1 aktivitet inden for dimensionen "intellektuelle aktiviteter" og ligeledes 2/3 inden for dimensionen "sport og musik".

Som det fremgår af figur 3.1, var det således de færreste, som i 1993 slet ikke havde deltaget i nogen af de 24 aktiviteter, som indgik i faktoranalysen i kapitel 2. Det drejer sig om kun 13 pct. af den voksne befolkning. Over halvdelen (53 pct.) havde deltaget i 1-4 af de medtagne aktiviteter. Til gengæld havde kun 5 pct. deltaget i mere end 10 aktiviteter, og ingen havde deltaget i mere end 15 af de medtagne 24 aktiviteter.

Denne opgørelse er selvfølgelig helt afhængig af, hvilke aktivitetsmuligheder der bliver medtaget i opgørelsen, samt hvilke krav til aktivitetsomfang der bliver opstillet for at være aktiv på det pågældende område. Det samlede aktivitetsniveau ville se større ud, hvis kravene om at læse skønlitteratur blev udvidet fra ikke alene at gælde meget hyppig læsning, hvis kravet til biografbesøg blev udvidet fra at omfatte at have været i biografen inden for den sidste måned til at omfatte biografbesøg inden for det sidste år osv. På trods af de relativt restriktive krav til aktivi-

Figur 3.1.

Antal forskellige aktiviteter, som den voksne befolkning har deltaget i ud af 24 kultur- og fritidsaktiviteter. 1993.

Anm.: De 24 kultur- og fritidsaktiviteter i 1993 er listet i tabel 2.1.

retsniveau, som er opstillet her, viser figuren klart, at langt de fleste i den voksne befolkning benytter sig af i det mindste nogle af de mange tilbud om kultur- og fritidsaktiviteter, der indgår i analysen.

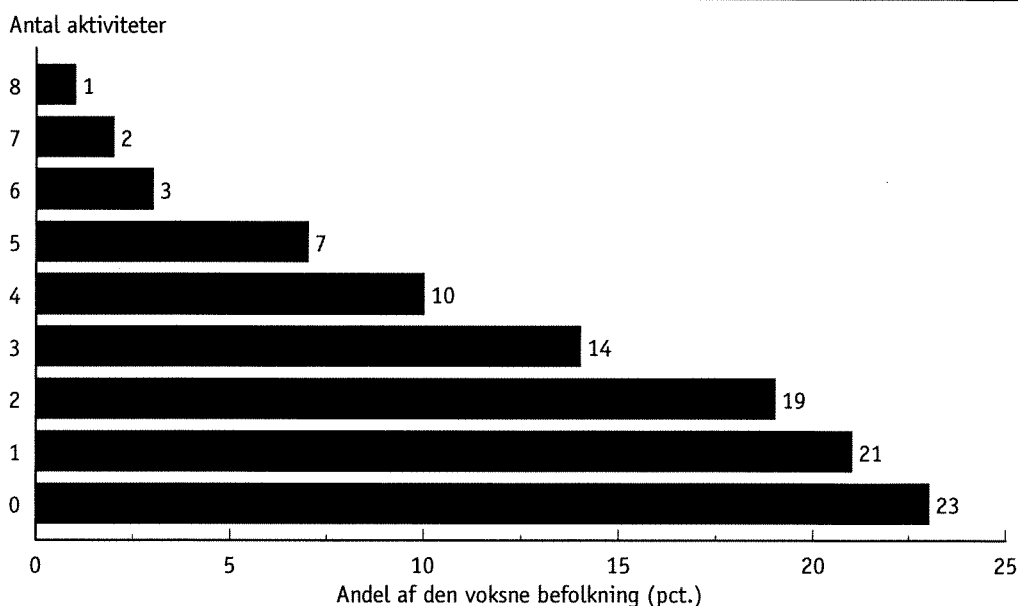
Som det fremgår af tabel 3.1, er det først og fremmest blandt de ældre, at mange slet ikke har deltaget i nogle af de nævnte kultur- og fritidsaktiviteter. Regner man dem, der har deltaget i mindst 6 forskellige aktiviteter, som en meget aktiv gruppe, fremgår det ligeledes af tabellen, at ca. en fjerdedel af den voksne befolkning kan betragtes som meget aktive. Det er især store andele blandt de unge under uddannelse samt i øvrigt blandt de højere funktionærer og blandt de længst uddannede. Over halvdelen af de højere funktionærer hører til denne gruppe. Omvendt er det kun små andele af de faglærte, de ufaglærte og de arbejdsløse, der har deltaget i mindst 6 af de i alt 24 aktiviteter. Der er således en klar sammenhæng mellem uddannelsesniveau og aktivitetsbredde og mellem arbejdsstilling og aktivitetsbredde, når man ser på deltagelsen i de 24 forskellige kultur og fritidsaktiviteter. Også de urbaniseringsmæssige forskelle kan iagttages, selv om forskellene her er mindre.

Selv om det er fremgået, at det kun er mindre andele af den voksne befolkning, der slet ikke har deltaget i nogen af de 24 medtagne kultur- og fritidsaktiviteter, så fremgår det på den anden side også, at ingen deltager i alle aktiviteter. Ingen har deltaget i mere end 15 aktiviteter, og kun meget få har deltaget i mere end 10 af de 24 aktiviteter. Dette kan ses på baggrund af resultaterne fra kapitel 2, som viste, at der er nogle forskellige dimensioner i disse aktiviteter, som opdeler befolkningen i forskellige grupper efter deres interesser. Da mange af disse aktiviteter ikke er indgået i de tidligere kultur- og fritidsundersøgelser, er det imidlertid ikke muligt at vise ændringer i aktivitetsniveau og bredde inden for hele dette spekter af aktiviteter. Ser man alene på egentlige kulturelle tilbud, som kan siges at afspejle finkulturelle interesser, er det imidlertid muligt at sammenligne resultaterne fra de fire kultur- og fritidsundersøgelser.

Figur 3.2 omfatter andelene, som i december 1993 inden for det sidste år havde været til opera, operette/musical, ballet, skuespil, klassisk koncert, på kunstudstilling/-museum, på et andet museum eller havde været på et folkebibliotek. Figuren

Figur 3.2.

Antal forskellige kulturelle aktiviteter¹⁾, som den voksne befolkning havde deltaget i. 1993.

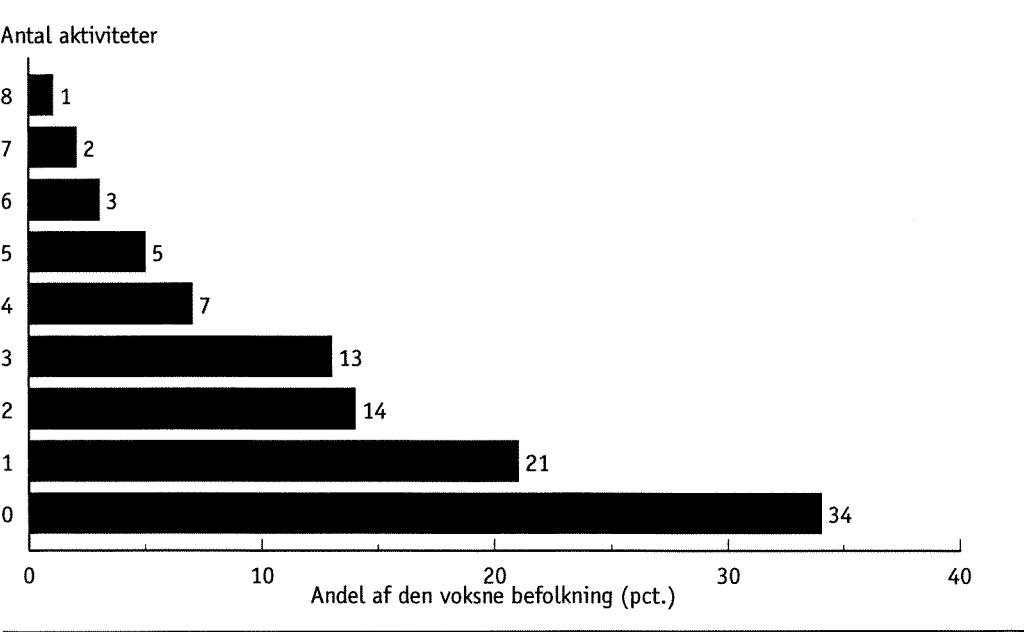

1) Aktiviteterne omfatter opera, operette/musical, ballet, skuespil, klassisk koncert, kunstmuseum/-udstilling, andre museer, folkebibliotek inden for det sidste år.

viser, hvor mange forskellige af disse aktiviteter, som den voksne befolkning havde deltaget i. Igen er det således aktivitetsbredden og ikke det samlede aktivitetsniveau, der indgår. Kun fremgår det, at i alt 23 pct. af den voksne befolkning ikke havde benyttet sig af nogen af de 8 kulturtilbud inden for det sidste år. Endvidere viser figuren, at kun meget få havde benyttet sig af alle otte tilbud inden for det sidste år. Godt halvdelen (56 pct.) af den voksne befolkning havde dog benyttet sig af mindst 2 af tilbuddene, og 13 pct. havde benyttet sig af mindst 5 af de 8 tilbud.

Figur 3.3 omfatter deltagelsen i de samme otte aktiviteter i 1987. Det fremgår af denne, at i alt 34 pct. ikke havde benyttet sig af nogen af de kulturelle tilbud, at i alt 45 pct. havde be-

Figur 3.3.
Antal forskellige kulturelle aktiviteter¹⁾, som den voksne befolkning havde deltaget i. 1987.

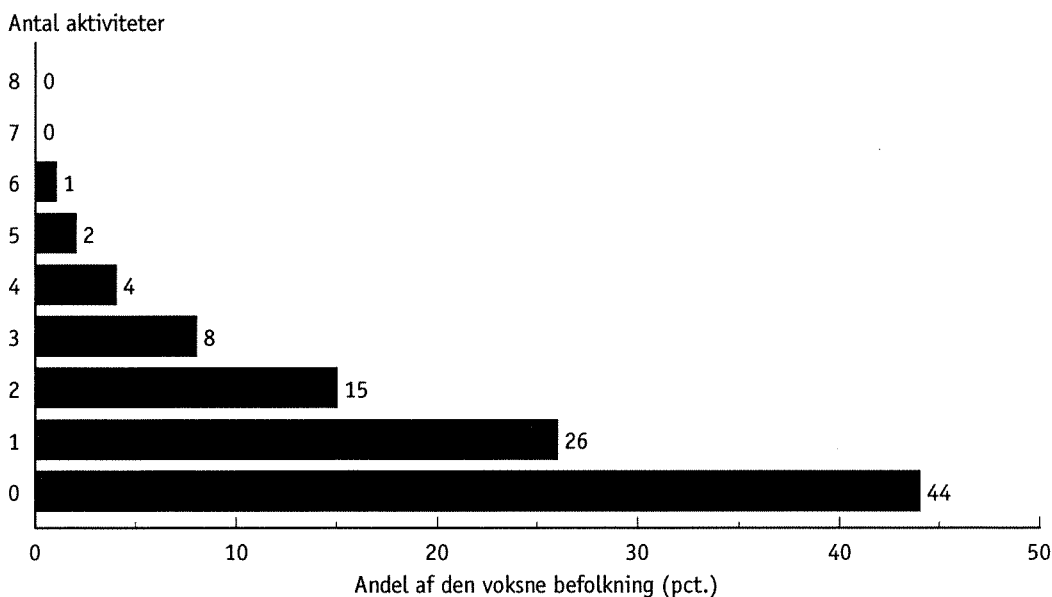
1) Aktiviteterne omfatter opera, operette/musical, ballet, skuespil, klassisk koncert, kunstmuseum/-udstilling, andre museer, folkebibliotek inden for det sidste år.

nyttet sig af mindst 2 af tilbuddene, og 11 pct. havde benyttet sig af mindst 5 forskellige tilbud. I 1975 var de tilsvarende størrelser (figur 3.4): 44 pct. af den voksne befolkning havde ikke benyttet sig af nogen af de kulturelle tilbud, mens 30 pct. havde benyttet sig af mindst 2 af tilbuddene, og 3 pct. havde benyttet sig af mindst 5 af de 8 forskellige kulturtilbud.

En sammenligning af de tre figurer illustrerer således klart, at der siden 1975 er blevet en betydeligt mindre andel af befolkningen, der slet ikke benytter sig af nogen af de 8 kulturelle tilbud, og omvendt at der er blevet betydeligt større andele af befolkningen, der benytter sig af flere eller adskillige af de kulturelle tilbud. Sammenligningen viser således den fortsatte vækst i den samlede interesse for de egentlige kulturelle tilbud, selv

Figur 3.4.

Antal forskellige kulturelle aktiviteter¹⁾, som den voksne befolkning havde deltaget i. 1975.

1) Aktiviteterne omfatter opera, operette/musical, ballet, skuespil, klassisk koncert, kunstmuseum/-udstilling, andre museer, folkebibliotek inden for det sidste år.

om aktivitetsniveauet mellem 1987 og 1993 har været stagnerende eller i tilbagegang for enkelte af aktiviteterne. Det gælder for det mindre hyppige biblioteksbesøg og for andelene, der har været i teatret for at se et skuespil.

Som det fremgår af tabel 3.1, har denne udvikling været mere markant for kvindernes vedkommende end for mændenes. I 1975 var der flere kvinder end mænd, der slet ikke benyttede sig af nogen af tilbuddene. I 1993 er der blevet en noget større andel af kvinderne end af mændene, der har benyttet sig af mindst ét af de kulturelle fritidstilbud inden for det sidste år. Endvidere viser tabellen, som det også fremgik af forrige kapitel, at udviklingen for den samlede befolkning dækker over, at der

er blevet større andele af den del af befolkningen, der kun har en kort skoleuddannelse, der benytter sig af mindst ét af de kulturelle tilbud.

Endvidere viser tabellen, at den generelle udvikling kan findes i alle de tre urbaniseringsgrupper. Såvel i hovedstadsområdet som i andre byer og i de egentlige landdistrikter er der blevet mindre andele af den voksne befolkning, der slet ikke benytter sig af nogen af de egentlige kulturelle tilbud.

1964-undersøgelsen giver ikke mulighed for at sammenligne deltagelsen i alle disse 8 kulturtilbud. Skal der foretages en direkte sammenligning med 1964-undersøgelsens resultater, er det kun muligt at medtage 3 af disse aktiviteter i analysen. Det drejer sig om kunstudstillinger/-museer, teater (omfattende ballet, skuespil samt operette/musicals) og klassisk koncert. Tabel 3.3 viser, at udviklingen siden 1964 i deltagelsen i disse aktiviteter følger det samme mønster, som er fremgået siden 1975. I 1972 var det næsten 3/4 af den voksne befolkning, der ikke havde benyttet sig af nogen af de 3 kulturtilbud. I 1993 var det 45 pct. Også her findes stigende andele af de kortuddannede, mens andelene af befolkningen med en studentereksamen, der enten havde været i teatret, på en kunstudstilling eller til en klassisk koncert, ikke er øget siden 1964. Til gengæld er andelene med en studentereksamen som nævnt øget ganske betydeligt. Den samlede vækst i benyttelsen af de kulturelle fritids-tilbud skyldes imidlertid også klart større interesse i de grupper af befolkningen, som ikke tidligere benyttede sig af de finkulturelle tilbud.

Tabel 3.1.
Antal forskellige kultur- og fritidsaktiviteter, som den voksne befolkning havde deltaget i. 1993. Procent.

	Antal forskellige aktiviteter ud af 24			
	Ingen	1-5	6-	I alt
Alle	13	64	23	100
Køn:				
Mænd	13	66	21	100
Kvinder	14	61	25	100
Alder:				
16-19 år	4	61	35	100
20-29 år	8	67	26	101
30-39 år	8	69	23	100
40-49 år	7	64	29	100
50-59 år	15	63	22	100
60-66 år	18	65	18	101
67-74 år	28	57	15	100
75 år og derover	50	48	2	100
Stilling:				
Selvstændig i landbrug	23	77	0	100
Selvstændig i byerhverv	13	69	18	100
Funktionær, højere	3	45	52	100
Funktionær, mellem	3	66	30	99
Funktionær, lavere	4	67	29	100
Faglærte	10	79	11	100
Ufaglærte	14	73	13	100
Studerende/elever	2	55	43	100
Pensionist/efterløn	33	56	10	99
Husmor/-far	20	54	26	100
Dagpenge-/kontanthjælpsmodtager	19	65	16	100

(fortsættes)

Tabel 3.1.
Fortsat.

	Antal forskellige aktiviteter ud af 24			
	Ingen	1-5	6-	I alt
<i>Uddannelse:</i>				
Skoleuddannelse	24	61	14	99
Studenter-/hf-eksamen	2	53	45	100
Kortvarig uddannelse	19	60	21	100
Lærlingeuddannelse	10	71	19	100
Anden faglig uddannelse	9	62	28	99
Kort videregående uddannelse	4	65	31	100
Mellemlang videregående uddannelse	3	59	38	100
Lang videregående uddannelse	2	57	41	100
<i>Urbanisering:</i>				
Hovedstaden	13	52	35	100
Hovedstadens forstæder	8	66	26	100
Store bykommuner	12	55	33	100
Mellemstore bykommuner	16	67	18	101
Bymæssig bebyggelse 2.000-10.000	15	65	20	100
Bymæssig bebyggelse op til 2.000	13	73	14	100
Landdistrikter	19	29	17	100

Tabel 3.2.
Andelen, som ikke havde benyttet nogen af de forskellige kul-
turelle aktiviteter¹⁾. 1975, 1987 og 1993.

	1975	1987	1993
Alle	44	34	23
Mænd	43	39	27
Kvinder	45	30	19
7-8 års skoleuddannelse	57	48	42
9-10 års skoleuddannelse	29	32	19
11-12 års skoleuddannelse	6	10	4
Hovedstaden	30	23	14
Byer	45	38	26
Landdistrikter	61	39	40

1) Aktiviteterne omfatter opera, operette/musical, ballet, skuespil, klassisk koncert, kunstmuseum/-udstilling, andre museer, folkebibliotek inden for det sidste år.

Tabel 3.3.
Andelen af den voksne befolkning, som ikke havde været hver-
ken på kunstudstilling, til klassisk koncert eller i teatret inden
for det sidste år. 1964, 1975, 1987 og 1993. Pct.

	1964	1975	1987	1993
Alle	72	68	47	45
Mænd	71	68	51	50
Kvinder	72	68	44	40
7-8 års skoleuddannelse	79	80	60	59
9-10 års skoleuddannelse	48	56	47	45
11-12 års skoleuddannelse	24	26	19	25
Hovedstaden	56	54	34	30
Byer	68	70	52	48
Landdistrikter	88	82	53	57

Antal aktive

4.1. Beregningsgrundlaget

Dette afsnit indeholder en oversigt over det absolutte *antal* personer, der mindst én gang pr. år eller pr. sæson har benyttet sig af de egentlige kulturelle tilbud, så vidt som dette kan beregnes ud fra kultur- og fritidsundersøgelserne i henholdsvis 1964, 1975, 1987 og 1993.

De fire undersøgelser er baseret på stikprøver af den voksne danske befolkning; men afgrænsningen af disse har varieret lidt mellem undersøgelserne. I 1964 indgik befolkningen i alderen fra 15 år og derover udvalgt fra en stratificeret stikprøveplan omfattende graden af bymæssighed (kommunegruppe), det geografiske område (landsdel) samt erhvervsstrukturen ifølge folketællingen i 1950. Ved indlæggelsen af vægte til denne opgørelse er der vægtet op til det beregnede folketal på grundlag af folketællingerne i 1960 og 1965. Endvidere er der taget hensyn til de konstaterede skævheder i stikprøven og i de gennemførte interview med hensyn til alder og geografisk område.

Undersøgelsen i 1975 omfatter alle beboere i Danmark, som var fyldt 16 år. Også her er der vægtet op til befolkningstallene, idet der er taget hensyn til de konstaterede skævheder med hensyn til geografisk område og alder.

1987-undersøgelsen omfatter danske statsborgere bosat i Danmark, som er født i perioden 1912-1970, og således pr. 1. januar 1987 var 16-74 år gamle. 1987-tallene omfatter således ikke personer i alderen fra 75 år og derover og vil derfor være lidt undervurderede ved sammenligning med de øvrige undersøgelser.

1993-undersøgelsen omfatter den voksne befolkning bosiddende i Danmark i alderen 16 år og derover (født 1977 eller før).

Stikprøven er udtrukket, så undersøgelsens børnedel kunne omfatte et tilstrækkeligt antal interviewede børn i alderen 7-15 år. I alt næsten 4 pct. af stikprøven omfattede ikke-danske statsborgere. I denne gruppe er bortfaldet relativt stort, idet der kun blev opnået interview med 57 pct. af denne gruppe. Årsagen hertil er blandt andet, at der ikke i undersøgelsen blev sat specielle midler af til tolkebistand. Undersøgelsen omfatter således i praksis voksne bosiddende i Danmark, som kunne interviewes på dansk.

Også ved opvægtningen af 1987-undersøgelsen og 1993-undersøgelsen er der taget hensyn til de konstaterede skævheder med hensyn til alder og geografisk område.

Ud over forskellene mellem de grupper af befolkningen, som dækkes af undersøgelserne, er der på en række områder blevet stillet spørgsmål i undersøgelserne, som ikke altid er direkte sammenlignelige. Også af disse grunde skal sammenligningerne af det absolutte antal personer, der havde benyttet sig af de forskellige kulturelle tilbud, tages med forbehold.

4.2. Antal aktive

Tabel 4.1 viser de beregnede tal for antal personer, der inden for den sidste sæson i 1964 og 1975, og inden for det sidste år mindst én gang havde været til henholdsvis en opera, en operette/musical, en ballet, et skuespil, en klassisk koncert, på en kunstudstilling/-museum, på et andet museum eller på et folkebibliotek. Tallene omfatter udelukkende antal forskellige personer, som inden for den givne periode mindst én gang havde deltaget i den pågældende aktivitet og således ikke oplysninger om, hvor mange gange de pågældende personer havde været fx til en klassisk koncert inden for det sidste år. Tallene kan således ikke sammenlignes med fx antal solgte billetter fra kulturstatistikken.

Bortset fra at de ældste aldersgrupper ikke er omfattet af 1987-undersøgelsen, er 1987-undersøgelsen og 1993-undersøgelsen de

Tabel 4.1.
Antal personer, der havde deltaget i forskellige kulturelle aktiviteter i denne sæson 1964 og 1975, inden for det sidste år 1987 og 1993.

	1964	1975	1987	1993
Opera	78.124	262.546	385.138	
Operette/musical	93.955	574.824	652.848	
Ballet	76.479	303.120	232.173	
Skuespil	597.470 ¹⁾	521.017	1.153.795	1.004.688
Klassisk koncert	118.939	261.701 ²⁾	462.343	664.147
Kunstmuseum/-udstilling	566.216	883.490	1.403.539	1.864.287
Andre museer	904.520	1.269.741		1.752.828
Folkebibliotek	1.427.344 ³⁾	2.455.469	2.616.140	
Samlede voksne befolkning, der indgår i undersøgelserne	3.529.849	3.852.642	3.792.849	4.243.064

1) I 1964 omfatter tallet teater i denne sæson, ekskl. opera.
2) I 1975 omfatter tallet dem, der har været til klassisk koncert inden for det sidste år.
3) I 1975 blev der spurgt, om man kommer på folkebibliotek uden nærmere tidsangivelse.

bedst sammenlignelige. Teaterbesøget i 1975 omfatter besøg i denne sæson i modsætning til de senere undersøgelser, hvor der blev spurgt til besøg inden for den sidste uge, måned, halve år, år eller længere tid siden. Ved en teatersæson forstås typisk perioden fra det tidlige efterår til slutningen af næste forår. Da 1975-undersøgelsen blev gennemført i forårmånederne 1975, hvor det meste af sæsonen var gennemført, kunne man antage, at en sæson i 1975 tilnærmelsesvist var sammenlignelig med tallene for besøg inden for det sidste år i 1987 og 1993. Erfaringerne viser imidlertid, at det er mere rimeligt at sammenligne med besøget inden for det sidste halve år. Muligvis fordi tallet for det sidste år også omfatter besøg i sidste sæson. Tabel 4.2 omfatter derfor besøget til de enkelte typer af teaterforestillinger og øvrige tilbud inden for det sidste halve år.

Tabel 4.2.
Antal personer, der havde deltaget i forskellige kulturelle aktiviteter inden for det sidste halve år. 1987 og 1993.

	1987	1993
Opera	180.096	251.278
Operette/musical	399.347	425.512
Ballet	212.907	130.145
Skuespil	848.810	652.394
Klassisk koncert	344.433	472.071
Kunstmuseum/-udstilling	970.234	1.458.554
Andre museer	776.663	1.381.713
Folkebibliotek ¹⁾	1.265.595	1.534.814

1) Kommer på folkebibliotek hver måned.

En tilsvarende problemstilling synes ikke at gøre sig gældende for besøget på kunstmuseer/-udstillinger og besøget på andre museer, hvilket kan skyldes, at en sæson for museerne i de fleste menneskers opfattelse ikke er defineret som omfattende udelukkende vinterhalvåret.

Tallene for antal personer, der havde været til en klassisk koncert, er de mest sammenlignelige af tallene fra 1975 til 1993, idet der også i 1975 blev spurgt til, om man havde været til en klassisk koncert inden for det sidste år. Tabel 4.3 indeholder derfor en oversigt over det beregnede antal forskellige personer, der havde været til en klassisk koncert inden for den sidste sæson i 1964, inden for det sidste halve år i 1975, 1987 og 1993 særskilt for køn, skoleuddannelse og bymæssighed. Den vækst fra 1975 til 1993 i andelene af den voksne befolkning, der havde været til en klassisk koncert inden for det sidste år, afspejler sig selvsagt også i de absolutte tal.

Tabel 4.3.

Antal personer, der havde været til en klassisk koncert inden for den sidste sæson 1964, inden for det sidste år 1975, 1987 og 1993.

	1964	1975	1987	1993
Alle	118.939	261.701	462.343	664.147
Mænd	64.001	130.926	201.114	278.323
Kvinder	54.938	130.775	261.229	385.824
7-8 års skoleuddannelse	42.998	69.961	95.414	149.648
9-10 års skoleuddannelse	28.860	100.134	213.847	280.791
11-12 års skoleuddannelse	27.346	73.087	123.730	234.308
Hovedstaden	56.082	119.154	169.069	219.167
Byer	49.780	119.508	225.013	351.788
Landdistrikter	13.077	19.177	65.672	93.192
Samlede voksne befolkning, der indgår i undersøgelserne	3.529.849	3.852.642	3.792.849	4.243.064

Datamaterialet

Kultur- og fritidsundersøgelserne

Denne rapport bygger på resultaterne fra de fire spørgeskemaundersøgelser af befolkningens kultur- og fritidsundersøgelser, som Socialforskningsinstituttet har gennemført. Undersøgelserne er gennemført i henholdsvis 1964, 1975 og 1987 og 1993. Undersøgelserne belyser frekvenser og hyppigheder af kultur- og andre fritidsaktiviteter i forskellige grupper af befolkningen og indeholder i en vis udstrækning sammenlignelige oplysninger, selv om en række ændringer af undersøgelserne har været nødvendige dels for at forbedre kvaliteten af de indsamlede oplysninger, dels for at tilpasse undersøgelsen til ændringer i den verden, undersøgelserne har skullet belyse.

1993-undersøgelsen omfatter den voksne befolkning bosiddende i Danmark i alderen 16 år og derover (født 1977 og før). Undersøgelsen omfatter herudover de hjemmeboende børn i alderen 7-15 år, der tilhører husstanden hos de udtrukne voksne personer. Resultaterne af denne undersøgelse af børnenes kultur- og fritidsaktiviteter er udgivet i Socialforskningsinstituttets rapport 95:2, Dines Andersen *Skolebørns fritid*.

Stikprøven udtrukket fra CPR udgjorde 2.521 personer, der er interviewet pr. telefon med besøgsopfølgning til dem, som ikke har telefon eller ikke kunne træffes pr. telefon. De hjemmeboende børn i alderen 7-15 år, der tilhører husstanden, er interviewet samtidig. Interview med børnene er foretrukket gennemført ved besøgsinterview. Det betyder, at også den udtrukne forælder i disse børnefamilier er interviewet ved besøgsinterview.

Stikprøven er udtrukket, så undersøgelsens børnedel kunne omfatte ca. 650 gennemførte interview med børn i alderen 7-15 år. Datamaterialet omfattende oplysninger fra den voksne befolk-

ning er derfor i denne rapport vægtet med sandsynligheden for at blive udtrukket.

Interviewingen blev gennemført i perioden fra sidst i november til midt i december måned 1993. Der blev opnået interview med 52 pct. af de udtrukne personer pr. telefon og med 21 pct. pr. besøgsinterview. Samlet er der således opnået interview med 1.843 personer, svarende til ca. 73 pct. af den udtrukne stikprøve, hvilket er normalt for sådanne undersøgelser. I alt 19 pct. nægtede at deltage, 3 pct. blev aldrig truffet på grund af bortrejse eller andet, og 4 pct. kunne ikke interviewes på grund af sygdom mv.

Af de udtrukne børn i stikprøven blev der opnået interview med 78 pct., heraf de 4 pct. pr. telefon.

Der er både en geografisk og en aldersmæssig skævhed i bortfaldet, hvilket også er sædvanligt i denne type undersøgelser. I Københavns Kommune er der kun opnået interview med 61 pct. af de udvalgte. I Vejle og Nordjyllands Amter er det over 80 pct. og på Bornholm 94 pct., der besvarede spørgeskemaerne. Aldersmæssigt gælder det, at jo ældre aldersgruppe, desto færre har besvaret spørgsmålene. Der er opnået interview med 85 pct. af de 16-20-årige og kun godt halvdelen af de 81-90-årige. At de ældre ofte af helbredsgrunde mv. nægter at deltage i en sådan undersøgelse er med til at nedsætte svarprocenten i København, hvor relativt mange tilhører de ældre aldersgrupper.

I alt 4 pct. af stikprøven omfattede ikke-danske statsborgere. Også i denne gruppe er bortfaldet relativt stort, idet der blev opnået interview med 57 pct. af denne gruppe, svarende til at 56 ikke-danske statsborgere er blevet interviewet. Gruppen omfatter en så lang række af forskellige nationaliteter, at det ikke giver mening at behandle gruppen under ét. Statsborgerskab indgår derfor ikke i rapportens analyser.

1993-undersøgelsens resultater er baseret på vægtede tal, der tager hensyn til det skæve udtræk af stikprøven samt til skævhederne i besvarelsesopnåelsen.

Undersøgelsen af befolkningens fritidsaktiviteter i 1987 blev gennemført sammen med undersøgelsen af den danske befolknings tidsanvendelse, som omfattede oplysninger fra et repræsentativt udsnit af danske statsborgere, som pr. 1. januar 1987 var 16-74 år gamle. Baggrundsoplysningerne om husstandssammensætning, arbejde, uddannelse mv. blev indsamlet ved telefoninterview i februar-marts måned 1987. Oplysningerne fra den samme gruppe om fritidsaktiviteter og hyppigheden af disse blev indsamlet pr. postspørgeskema i samme periode. Besvarelsesprocenterne blev henholdsvis 73 og 66 for de to skemaer. I alt 3.204 personer besvarede begge skemaer.

Også fritidsundersøgelserne i 1964 og 1975 blev gennemført i forårsmånederne de pågældende år. I 1964 indgik 4.400 personer i alderen 15 år og derover i stikprøven. Der blev opnået interview ved besøg med 3.534 personer eller godt 80 pct. I 1975 indgik undersøgelsen i instituttets omnibusundersøgelser, hvor der af en stikprøve på ca. 5.000 personer blev opnået interview med ca. 3.700 personer i alderen 16 år og derover, svarende til en besvarelsesprocent på 74.

Til brug for udarbejdelsen af denne rapport er der for samtlige fire undersøgelser udarbejdet vægte, som opregner de gennemførte interview til befolkningstal. Opvægtningen i de enkelte stikprøver er gennemført, så den er så ensartet som muligt, men de adskiller sig også på enkelte punkter. 1964-undersøgelsens oprindelige vægt er gået tabt, hvorfor en ny vægtning har måttet konstrueres på baggrund af de summariske oplysninger, der fremgår af dokumentationen for undersøgelsen. Stikprøven er først opvægtet på baggrund af 5-års aldersgrupper i den beregnede population, jf. (Kühl m.fl., 1966, tabel 3, p. 326). Derefter er der vægtet på baggrund af landsdelene, der fremgår af tabel 2,

side 324 i førnævnte publikation. Opvægtningen er også her gennemført med udgangspunkt i den beregnede population.

1975-undersøgelsen var en del af Socialforskningsinstituttets og Danmarks Statistiks fælles omnibusundersøgelse i 1975. I omnibusundersøgelserne blev der på undersøgelsestidspunktet dannet en vægt, der var baseret på en kombination af alder, køn, geografi og boligform. Der er ikke fundet baggrund for at ændre disse vægte.

1987- og 1993-undersøgelserne er opvægtet på undergrupper, dannet som en kombination af køn, aldersgrupper og geografi. I 1993-undersøgelsen er der desuden taget hensyn til den nævnte stratificering med hensyn til børnefamilier.

Hovedrapporteringen af de fire undersøgelser er publiceret i henholdsvis Torben Fridberg: *Kultur- og fritidsaktiviteter 1993*, Socialforskningsinstituttets rapport 94:6, 1994; Torben Fridberg: *Danskerne og kulturen – De 16-74-åriges fritidsaktiviteter 1987, sammenlignet med 1975 og 1964*, Socialforskningsinstituttets rapport 89:8, 1989, samt i P.-H. Kühl & Inger Koch-Nielsen: *Fritid 1975*, Socialforskningsinstituttets meddelelse 14, 1976 og i P.-H. Kühl m.fl.: *Fritidsvaner i Danmark*, Socialforskningsinstituttets publikation 25, 1966.

Litteratur

Andersen, D. (1988)

Danskernes dagligdag 1987. De 16-74-åriges tidsanvendelse i vintermånederne 1987. Bind 1 og 2. København: Socialforskningsinstituttet. Rapport 88:4.

Christoffersen, M. N. (1994a)

Arbejdsliv og kultur. København: Socialforskningsinstituttet. Notat, marts 1994.

Christoffersen, M. N. (1994b)

Kulturvaner og arbejdsliv, i: Jensen, T. P. & Christoffersen, M. N.: *Kultur og arbejdsliv.* København: Nordisk Kultur Institut. Århus: Forlaget Klim

Cogneau, D. (1990)

Les pratiques culturelles dans l'espace des loisirs, i: Donnat, O. & Cogneau, D.: *Les pratiques culturelles des Français 1973-1989.* Departement des Études et de la Prospective, Ministère de la Culture et de la Communication. Paris: La Découverte et la Documentation française.

Duelund, P. & Bille Hansen, T. (1994)

Hvor står vi nu? Diskussionsoplæg. København: Nordisk Kultur Institut. Århus: Forlaget Klim.

Duelund, P. (1995)

Den danske kulturmodel. København: Nordisk Kultur Institut. Århus: Forlaget Klim.

Fridberg, T. (1989)

Danskerne og kulturen - De 16-74-åriges fritidsaktiviteter 1987, sammenlignet med 1975 og 1964. København: Socialforskningsinstituttet. Rapport 89:8.

Fridberg, T. (1994)

Kultur- og fritidsaktiviteter 1993. København: Socialforskningsinstituttet. Rapport 94:6.

Kühl, P-H., Koch-Nielsen, I. & Westergård, K. (1966)

Fritidsvaner i Danmark. Med særligt hensyn til radio og fjernsyn.

København: Socialforskningsinstituttets publikation 25.

Kühl, P-H. & Koch-Nielsen, I. (1976)

Fritid 1975. København: Socialforskningsinstituttets meddelelse 14.

Kühl, P-H. (1980)

Fritid 1964-1975. Udviklingstendenser i fritidsadfærd og kultur.

København: Socialforskningsinstituttets meddelelse 27.

Socialforskningsinstituttets udgivelser om levevilkår, fritid og tidsanvendelse

1994:

Fridberg, T.: Kultur- og fritidsaktiviteter 1993. 1994. ISBN 87-7487-489-6. Kr. 160,00.
Rapport 94:6.

1992:

Levevilkår i Danmark. Statistisk oversigt 1992. Redigeret af David Bunnage. Udsendt af Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. København 1992. 397 s. Kr. 245,00. (Living conditions in Denmark. Compendium of statistics 1992).

1990:

Hansen, E.K.: Materielle og sociale afsavn i befolkningen. 1990. 217 s. ISBN 87-7487-377-6. Kr. 90,00.
Rapport 90:4.

1989:

Hansen, E.J.: The Concept and Measurement of Poverty. A Danish Point of View. 1989. 28 s. ISBN 87-7487-371-7. Kr. 25,00.
Pjece 29.

Fridberg, T.: Danskerne og kulturen - De 16-74-åriges fritidsaktiviteter i 1987, sammenlignet med 1975 og 1964. 1989. 181 s. ISBN 87-7487-357-1. Kr. 65,00.
Rapport 89:8.

Hansen, E.J.: Fattigdom. Begreber og metoder i forskning og politik. 1989. 188 s. ISBN 87-7487-354-7. Kr. 65,00.
Rapport 89:5.

1988:

Levevilkår i Danmark. Statistisk oversigt 1988. Redigeret af Henning Hansen. Udsendt af Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. København 1988. 327 s. Kr. 175,00. (Living conditions in Denmark. Compendium of statistics 1988).

Andersen, D.: Danskernes dagligdag 1987. De 16-74-åriges tidsanvendelse i vintermånederne 1987. Bind 1. 110 s. ISBN 87-7487-336-9. Kr. 45,00.

Rapport 88:4,1.

Andersen, D.: Danskernes dagligdag 1987. De 16-74-åriges tidsanvendelse i vintermånederne 1987. Bind 2. 145 s. ISBN 87-7487-337-7. Kr. 55,00.

Rapport 88:4,2.

1987:

Hansen, F.K., Møller, I. & Smidth-Fibiger, E.: De fattigste i Danmark. 1987. 105 s. ISBN 87-7487-315-6. Udsolgt.

Publikation 166.

Andersen, D.: Den danske befolknings tidsanvendelse 1987. Teknisk dokumentation af undersøgelsens database. 164 s. Udgået.

Arbejdsnotat. December 1987.

1985:

Viby Mogensen, G.: Hovedresultater fra sammenligningsundersøgelsen. Sammenligningsundersøgelsen 3. 1985. 135 s. ISBN 87-7487-258-3.

Kr. 50,00.

Publikation 140.

Egmosen, S., Egmosen, L., Viby Mogensen, G. & Aage, H.: Uligheden, politikerne og befolkningen. Sammenligningsundersøgelsen 2. 1985.

198 s. ISBN 87-7487-267-2. Kr. 65,00.

Publikation 139.

Henriksen, I.: Holdninger til den økonomiske fordeling. Sammenligningsundersøgelsen 1. 1985. 349 s. ISBN 87-7487-265-6.

Kr. 125,00.

Publikation 138.

Hansen, F.K.: Fordelingspolitikken og dens virkninger. 1985. 221 s. ISBN 87-7487-266-4. Kr. 60,00.

Publikation 137.

Levevilkår i Danmark. Statistisk oversigt 1984. Redigeret af Henning Hansen. Udsendt af Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet i

fællesskab. København 1985. 320 s. Kr. 97,00. (Living conditions in Denmark. Compendium of statistics 1984).

1984:

Vejrup Hansen, P.: Arbejdskraftefterspørgsel og mobilitet, på registerbasis: Teoretisk referenceramme og analyseemner. 13 s. Udgået.
Arbejdsnotat Maj 1984.

1982:

Hansen, E.J.: The distribution of the living conditions in Denmark. 1982. 102 s. ISBN 87-7487-216-8. Kr. 80,00.
Publikation 110.

Geckler, S.: Notat om enlige mødres leve- og arbejdsforhold. 38 s. Udgået.
Arbejdsnotat Marts 1982.

1981:

Friis, H.: Nederst ved bordet. En rapport om fattigdom og fattigdomspolitik i Danmark. Udarbejdet for Kommissionen for de europæiske Fællesskaber. 1981. 268 s. ISBN 87-7487-295-2. Kr. 104,00.
Publikation 108.

Hansen, E.J.: Levekår og placering i det politiske spektrum – aspekter af en problemstilling. 1981. 95 s. ISBN 87-7487-202-8. Kr. 20,00.
Meddelelse 35.

1980:

Hansen, E.J.: Fordelingen af levekårene. Hovedresultater fra velfærdsundersøgelsen. Bind IV: De dårligt stillede. 1980. 353 s. ISBN 87-7487-171-4. Kr. 99,45 (bind III+IV). (The distribution of the living conditions. Main results from the welfare survey. Part IV: The badly situated).
Publikation 82,IV.

Hansen, E.J., Geckler, S. & Kring Rasmussen, M.: Fordelingen af levekårene. Hovedresultater fra velfærdsundersøgelsen. Bind III: Den samlede fordeling. 1980. 442 s. ISBN 87-7487-171-4. Kr. 99,45 (bind III+IV). (The distribution of the living conditions. Main results from the welfare survey. Part III: The total distribution).
Publikation 82,III.

Kühl, P-H: Fritid 1964-75. Udviklingstendenser i fritidsadfærd og kultur. 1980. 70 s. ISBN 87-7487-173-0. Kr. 15,20.

Meddelelse 27.

Hansen, E.J.: Levekår i velfærdsstaten. 1980. 48 s. Udsolgt.

Pjece 9.

Levevilkår i Danmark. Statistisk oversigt 1980. Redigeret af Kirsten Worm. Udsendt af Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. København 1980. 336 s. Kr. 75,00. (Living conditions in Denmark. Compendium of statistics 1980).

1979:

Kühl, P-H & Munk, J.K.: Folkebiblioteket og befolkningen. 1979.

269 s. ISBN 87-7487-158-7. Kr. 62,90. Engelsk summary. (The public library and the population).

Publikation 89.

Hansen, E.J.: Fordelingen af levekårene. Hovedresultater fra velfærdsundersøgelsen. Bind V: Et sammendrag. 1979. 116 s. ISBN 87-7487-166-8. Kr. 21,30. (The distribution of the living conditions. Main results from the welfare survey. Part V: Résumé).

Publikation 82,V.

1978:

Geckler, S., Kring Rasmussen, M., Enevoldsen, B., Hansen, H. & Bredahl, D.: Fordelingen af levekårene. Hovedresultater fra velfærdsundersøgelsen. Bind II: De enkelte levekårskomponenter. 1978. 483 s. ISBN 87-7487-142-0. Kr. 120,00 (bind I+II). (The distribution of the living conditions. Main results from the welfare survey. Part II: The elements of the living conditions).

Publikation 82,II.

Hansen, E.J.: Fordelingen af levekårene. Hovedresultater fra velfærdsundersøgelsen. Bind I: Teori, metode og sammenfatning. 1978. 223 s. ISBN 87-7487-142-0. Kr. 120,00 (bind I+II). (The distribution of the living conditions. Main results from the welfare survey. Part I: Theory, method and summary).

Publikation 82,I.

1976:

Kühl, P-H, Koch-Nielsen, I. & Westergård, K.: Fritidsvaner i Danmark. Med særligt hensyn til radio og fjernsyn. 2. Forkortede udgave. 1976. 235 s. Kr. 32,45. Engelsk summary. (Leisure time activities in Denmark. 2. abridged edition. 1976). Publikation 25A.

Kühl, P-H & Munk, J.K.: Døgnrytme. Befolkningens tidsanvendelse på ugens dage. 1976. 100 s. Kr. 14,05. Meddelelse 15.

Kühl, P-H & Koch-Nielsen, I.: Fritid 1975. 1976. 100 s. Udsolgt. Meddelelse 14.

From, A.: Hvordan går det i Grønland? 1976. 112 s. Kr. 13,30. (Med grønlandsk oversættelse af Ole Brandt). (Kalâtdlit-nunāne ingerdlausek kanok-ípa?) Pjece 5.

Geckler, S. & Hansen, E.J.: The development in the distribution of the standard of living in Denmark. Part of The Danish National Report to the XVIIIth International Conference on Social Welfare, San Juan, Puerto Rico, July 1976. Ikke i handel. Småtryk 9.

Levevilkår i Danmark. Statistisk oversigt 1976. Redigeret af Else Marie Kjerkegaard. Udsendt af Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. København 1976. 303 s. Kr. 52,60. (Living conditions in Denmark. Compendium of statistics 1976).

1975:

From, A., Just Jensen, K., Friis, P. & Kjær, A.: Sociale problemer i Grønland. Levevilkår og sociale problemer i Vestgrønland. 1975. 404 s. Udsolgt. Engelsk summary. (Social problems in Greenland. Living conditions and social problems in West Greenland). Out of print. Publikation 64.

1966:

Kühl, P-H, Koch-Nielsen, I. & Westergård, K.: Fritidsvaner i Danmark. Med særligt hensyn til radio og fjernsyn. 1966. 448 s. Udsolgt.

Engelsk summary. (Leisure time activities in Denmark). Out of print.
Publikation 25.

1965:

Kühl, P-H & Westergård, K.: Radio/TV-undersøgelsen. Nogle foreløbige resultater. 1965. 28 s. Udsolgt.
Studie 5.

Socialforskningsinstituttets udgivelser siden 1.1.1996

96:1

Rønnow, B.: Tillægssydelser i velfærdsservicen. 1996. 94 s. ISBN 87-7487-526-4. Kr. 150,00.

96:2

Bengtsson, S. & Rønnow, B.: Marked som styringsredskab – nogle erfaringer fra hollandsk og svensk ældreservice. 1996. 136 s. ISBN 87-7487-527-2. Kr. 175,00.

96:3

Inger Koch-Nielsen: Family Obligations in Denmark. 1996. 40 s. ISBN 87-7487-524-8.

96:4

Hansen, E.J.: The First Generation in the Welfare State. 1996. 44 s. ISBN 87-7487-528-0.

96:5

Christensen, E.: Daginstitutionen som forebyggende tilbud til truede børn – en undersøgelse af 769 daginstitutioner. 1996. 144 s. ISBN 87-7487-530-2. Kr. 125,00.

96:6

Gregersen, O. & Holek, L.: Arbejdsmarkedsuddannelserne – en vidensopsamling. 1996. 175 s. ISBN 87-7487-531-0. Kr. 140,00.

96:7

Kvist, J. & Sinfield, A.: Comparing Tax Routes to Welfare in Denmark and the United Kingdom. 1996. 51 s. ISBN 87-7487-532-9.

96:8

Juul, S.: Sårbarhedsskabende træk i det moderne samfund. Et essay. 1996. 164 s. ISBN 87-7487-533-7. Kr. 140,00.

96:9

Langager, K.: Ledige på kursus. Effekter af specialarbejderkurser vurderet ved et eksperiment. 1996. 191 s. ISBN 87-7487-534-5. Kr. 190,00.

96:10

Pedersen, L.: Orlov, ledighed og beskæftigelse. 1996. 109 s. ISBN 87-7487-535-3. Kr. 110,00.

96:11

Andersen, D., Appeldorn, A. & Weise, H.: Orlov – evaluering af orlovsordningerne. 1996. 221 s. ISBN 87-7487-536-1. Kr. 200,00.

96:12

Holt, H. & Thaulow, I. (eds.): Reconciling Work and Family Life. An International Perspective on the Role of Companies. 1996. 256 s. ISBN 87-7487-538-8. Kr. 200,00.

96:13

Bengtsson, S.: Welfare – con o senza stato. I servizi sociali a Padova e ad Århus. Un'analisi comparata. 1996. 68 s. ISBN 87-7487-541-8.

96:14

Christoffersen, M.: Opvækst med arbejdsløshed. En forløbsundersøgelse af to generationer født 1966 og 1973. 1996. 203 s. ISBN 87-7487-544-2. Kr. 200,00.

96:15

Toft Rasmussen, E. & Koch-Nielsen, I.: Den tredje sektor under forandring. 1996. 180 s. ISBN 87-7487-545-0. Kr. 150,00.

96:16

Christensen, E.: Definition, Measuring and Prevalence of Child Neglect. A Study of Children Aged 0-1 year. 1996. 31 s. ISBN 87-7487-546-9.

96:17

Holt, H. & Thaulow, I.: Erfaringer fra et udviklingsprojekt om familievenlige arbejdspladser. 1996. 188 s. ISBN 87-7487-547-7. Kr. 120,00.

96:18

Bunnage, D.: De unge ældre i 1990'erne. 1996. 71 s. ISBN 87-7487-548-5. Kr. 80,00.

96:19

Ingerslev, O. & Pedersen, L.: Marginalisering 1990-1994. 1996. 95 s. ISBN 87-7487-549-3. Kr. 95,00.

96:20

Høgelund, J.: Orlovsordninger i Norden. København: Nordisk Ministerråd. Arbejdsmarked. TemaNord 1996:612. 1996. 162 s. ISBN 92-9120-956-2. Kr. 50,00 ekskl. moms. Købes hos Svensk-Norsk Bogimport, Esplanaden 8 B, 1236 København K. Tlf. 33 14 26 66. Fax 33 14 35 88.

96:21

Bonke, J.: Nordisk arbejdsmarkedsforskning 1993-95. København: Nordisk Ministerråd. Arbejdsmarked og arbejdsmiljø. Nord 1996:40. 1996. 176 s. ISBN 92-9120-984-8. Kr. 134,00 ekskl. moms. Købes hos Svensk-Norsk Bogimport, Esplanaden 8 B, 1236 København K. Tlf. 33 14 26 66. Fax 33 14 35 88.

96:22

Bruun-Vierø, I.M.: Annual Report 1995. Catalogue of Projects 1996. 1996. 44 s. ISBN 87-7487-550-7.

96:23

Nygaard Christoffersen, M.: Opvækst hos fædre. En sammenligning af 3-5-årige børns opvækst hos fædre og mødre. 1996. 152 s. ISBN 87-7487-551-5. Kr. 160,00.

96:24

Boll Hansen, E. & Platz, M.: Gamle danskere - nogle uddybende analyser af 80-100-åriges levekår. Udgivet af Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF) og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. 1996. 68 s. ISBN 97-7509-510-6. Kr. 75,00.

97:1

Bengtsson, S.: Handicap og funktionshæmning i halvfemserne. 1997. 196 s. ISBN 87-7487-552-3. Kr. 140,00.

97:2

Gregersen, O.: Virksomhedernes brug af arbejdsmarkedsuddannelserne. 1997. 242 s. ISBN 87-7487-553-1. Kr. 175,00.

97:3

Andersen, D.: Uddannelsesvalg efter 9. klasse. Delprojekt under forskningsprogrammet UDDANNELSE TIL ALLE. 1997. 205 s. ISBN 87-7487-555-8. Kr. 135,00.

97:4

Gruber, T. & Villadsen, K.: Kvalitet i det frivillige sociale arbejde. 1997. 166 s. ISBN 87-7487-556-6. Kr. 130,00.

97:5

Bonke, J. (red.): Dilemmaet arbejdsliv – familieliv i Norden. 1997. 256 s. ISBN 87-7487-557-4. Kr. 140,00.

97:6

Hestbæk, A-D: Når børn og unge anbringes. En undersøgelse af kommunernes praksis i anbringelsessager. 1997. 304. s. ISBN 87-7487-558-2. Kr. 210,00.

97:7

Brogaard, S. & Weise, H.: Evaluering af Lov om kommunal aktivisering. Kommuneundersøgelsen. 1997. 110 s. ISBN 87-7487-559-0. Kr. 100,00.

97:8

Hansen, H.: Elements of Social Security in 6 European Countries. A comparison covering: Denmark, Sweden, Finland, Germany, Great Britain, The Netherlands. 1997. 140 s. ISBN 87-7487-560-4.

97:9

Zeuner, L. (red.): Social integration. 1997. 226 s. ISBN 87-7487-561-2. Kr. 170,00.

97:10

Kjær Jensen, M., Kirkegaard, O. & Varming, M.: Sociale boformer. Boformer for psykisk syge, alkohol- og stofmisbrugere samt socialt udstødte og hjemløse. SBI-rapport 281. I samarbejde med Statens Byggeforskningsinstitut. 1997. 195 s. ISBN 87-563-0959-7. Kr. 200,00.

97:11

Fridberg, T. (red.): Hvem løser opgaverne i fremtidens velfærdssamfund? 1997. 236 s. ISBN 87-7487-564-7. Kr. 170,00.

97:12

Bunnage, D.: Young Elderly in Denmark in the Mid-1990's. 1997. 39 s. ISBN 87-7487-565-5.

97:13

Pedersen, L. (red.): Er der veje til fuld beskæftigelse? 1997. 304 s. ISBN 87-7487-566-3. Kr. 200,00.

97:14

Kjær Jensen, M.: Valg af ungdomsuddannelse efter 10. klasse. Delprojekt under forskningsprogrammet UDDANNELSE TIL ALLE. 1997. 38 s. ISBN 87-7487-567-1. Kr. 50,00.

97:15

Bonke, J.: Hans ægteskab/hendes ægteskab - økonomiske beslutninger i familier og hjemmeservice. 1997. 269 s. ISBN 87-7487-569-8. Kr. 190,00.

Social Forskning er instituttets nyhedsblad. Det udkommer fire gange om året og orienterer i en lettilgængelig form om resultaterne af instituttets arbejde. Lejlighedsvis udkommer Social Forskning som udvidet tema-nummer med bidragydere udefra.

Abonnementet er gratis og kan tegnes ved henvendelse til instituttet.

Tema-nummer af Social Forskning:

Det sociale ansvar. September '96. 68 s.

Borgerne om velfærdssamfundet. Særnummer. August '96. 66 s. Kr. 50,00.

Børn. Familie. Samfund. Marts '97. 98 s.

En fuldstændig liste over instituttets udgivelser kan fås ved henvendelse til Socialforskningsinstituttet tlf. 33 48 09 46, e-mail: library@smsfi.dk.

